

ROMAAN

No 11

SISU:

Sven Elvestad: Daam ratastoolil.
H. Courths-Mahler: Griseldis.
Joseph Delmont: Ahsghada.
Gustaw Schöler: Palwe pühapäewale.
Knut Hamsun: New-Foundlandi liiwaseljandikul.
Caesar Fleischlen: Niisugused on nad.
P. Grünfeldt: Suwepühal.
Kurt Münzer: Armastuse ohwer.
Persia jutt: Magus kihwt.
O. Swett Marden: Rõõmu rohusedel.
Piiri Kaljo: Kaljo Ilo.
Lew Tolstoi: Tõeterad.
F. C. Oberg: Indiaalse kingitus.

Nelipühinumber.

SP
7590

Kirjastus-osaühisus „Areng”
Tallinn, 1925. IV. aastakäik.

Kindmõistus

Nr. 11 (77).

Ristsõnade mõistus.

1	2	3	4	5	6	
		18				
		19	7			
20	8	9		10	11	
		21				
12	13			22	14	15
		16	17			
		23				
24			25			

Sõnade tähendus:

Ülevalt alla lugedes:

1. Kala
2. Eesti muinasloo uurija.
3. Sagedane õnnetuste tekitaja mäe-kaewandustes.
4. Missugust inimest ei sallita.
5. Inimese paha omadus.
6. Toalil.
7. Wald Pärnumaal.
8. Väljendab ootamatust.
9. Naisluuletaja.
10. Üks meie minister.
11. Lihaga seotud omadussõna.
12. Meeldiw omadus.
13. Ühed Lõuna-Amerika walitsejad enne eurooplaste maaletulekut.
14. Mehe nimi.
15. Omale hea ja teistele halb omadus.
16. Põllusaadus.
17. Milles hukkuwad sagedasti laewad?

Paremalt pahemale poole lugedes:

1. Tuntud Kirjastus-ühisus.
4. Jõgi Eesti-Läti piiril.
10. Leidub iga trepi juures.
12. Looma toit.
16. Mis surnud inimese ja looma juures kõige wiimati kõduneb.
18. Puudub rumalal inimesel.
19. Jahust walmistatud toit.
20. Jääb külmetuse puhul kõige kergemini haigeks.
21. Mis huwitab igat inimest?
22. Weekogu.
23. Mida sõbralt küsitakse.
24. Teatrimaja ühes maakonna linnas.
25. Ilupuu.

Lahendused tulewad saata „Romaani“ talitusele, Tallinn, Müüriwahe tän. 16, kuni 10. juulini. Lahendajate nimed awaldatakse „Romaan“ Nr. 15 (81).

Õigete lahenduste saatjate wahel loositakse wälja:

1) J A L G P A L L.

2) Aino Kallas — Wõõras weri; 3) E. Enno — Walge õõ.

„Romaani“ talitus.

Romaani

Ilmub kaks korda kuus.

TELLIMISE HINNAD:		Toimetaja: P. GRÜNFELDT.	KUULUTUSTE HINNAD:	
Aastas (24 nr.nr.)	Mk. 750.—	Wäljaandja: K. o.-ü. „ARENG“.	1/1 lhk. M. 3500.—	1/1 lhk. M. 900.—
1/2 „ (12 nr.nr.)	„ 400.—	TALITUSE ADDRESS:	1/2 „ „ 1750.—	1/3 „ „ 450.—
1/3 „ (6 nr.nr.)	„ 225.—	Tallinn, Müüriwahe tän. nr. 16	1/3 „ „ 1200.—	1/16 „ „ 225.—
1 kuus (2 nr.nr.)	„ 80.—	(uks B Laenupanga majas).		
Üksiknumber	„ 40.—	Telefon 12-53.		Tekstis 50% kallim.

Tellimisi wõtawad wastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.

Nr. II (77)

Juuni 1925

IV aastakäik.

Daam ratastoolil.

Norra kirjaniku Sven Elvestad'i romaani.

8

„Selles asjas on teil õigus,“ ütles Krag, kuna ta ukse enese taga sulles ja siis sohwa juure ruttas. „Kuidas on see juhtunud?“

Ta kummardus ja surus kõrwa wastu sõbra rinda. Sõda töötas taha.

„Ah, teie olete lõpuks siin!“ hüüdis perenaine kõige suuremas ärrituses „Otsisin teid juba tükk aega. Kas tunnete seda herrat!“

„Jah,“ wastas Krag. „Ta on minu hea sõber. Mis on temaga juhtunud?“

„Svend Londonist tuli mu juure ja ütles, et seal lamawat keegi joobnud inimene. Teie võite arvata, kuidas ma ehmatasin, kui siia tulin ja teda siin nii nägin lamawat. Milline skandaal oleks see, kui kõik teada saaksid, et minu juures inimesed end nii täis wõiwad jua. Ka haiseb ta hirmsasti allohooli järgi.“

„Seda on talle siia joobetud,“ ütles Krag „Ta ei joo kunagi allohooli. Kas olete püüdnud teda äratada?“

„Muidugi. Kuid asjata. Ujun, et ta on haige. Mis arvate teie?“

„Ta on sama wähe purjus kui teie wõite mina,“ ütles Krag, „ta on mürgitatud.“

Perenaine lohtus

„Ma ei usu aga, et see teda tapab,“ rahustas teda Krag. „Saadan kohe arsti siia. Laske ta seni rahulikult edasi lamada. Aga waadake, et keegi siia ei pääse, ja wälkige kõigest.“

Seda lubas proua Sage.

Krag wiis ta hallisaali uksele, awas selle niipalju, et wõimalik oli siia näha, ja ütles:

„Kas näete suurt tõstet herra Klameri juures?“

„Jah, see on ka wõõras, teda ma ei tunne.“

„Ta on samuti üks minu sõpradest. Olge rahulik. Minge tema juure ja ütlege, et tahan temaga rääkida.“

Paar minutit hiljem seisis see herra wälk- ses toas. Ta oli rõõmsalt üllatatud, kui ta Kragi nägi.

„Kas on siin midagi teha?“ küsis ta.

Seal filmas ta Bredet sohwal ja ehmatas.

„Ta magab ainult,“ ütles Krag. „Kuid siin on midagi muud juhtunud.“

„Midagi juhtunud?“ küsis detektiiv.

„Arwasin, et siin midagi ei juhtu peale selle, et inimesed kui narrid tantšiwad.“

„Tulge minuga ühes, ja ma annan teile pisut tööd,“ ütles Krag.

Nende sõnadega wiis ta detektiivi tuppa nr. 27, kus Lewis ikka weel meelemõistusteta maas lamas.

„Jääge siia, kuni tuleb wahetus,“ ütles Krag.

„Siia jääda, ilma midagi tegemata?“ küsis teine.

„Jah, Teie walwate ukse juures.“

„Kas nimetate seda lõõks?“

„Siin lamab maas hädaohtlik kuritegija, kes kätest-jalust seotud; Teie wastutate selle eest, et teegi ta juure ei pääse. Kas tohin Teie peale loota?“

„Wastutan lõige eest. Nüüd saan umbes lõigest aru.“

„Ta on kaunis kindlasti seotud. Ja veel pole ta ka meelemärgusele tulnud. Ja mis ta ka ei teeks, kirjendagu wõi lärmitsegu ta — olge alati rahulik. Warsti tuleb wahetus. Kas saite aru?“

Teine noogulas pead. Ta asus ufse juure. Mantlikrae ülewal, kübar sügawasti peas, nii ruttas Krag trepist alla. Ta liikus sama rahulitult kui „doktor.“

Proua Habermann hingas kergendatult, kui ta majast wälja tuli.

„Lõpuks olete siin,“ ütles ta. „Olen ootamisest täitsa haige.“

Krag ei wastanud; ta istus juhi kõrwale. Kõik näis kindlaks määratud olewat. Juht pani lõige kiirema käigu peale, ja järgmisel filmapilgul kihutas auto juba mööda Raadhusgadet allapoole. Krag oli lootnud, et auto siin-seal tee peal peatab, et teisi kaasjüüdlasi üles noppida, kui aga juba Smaalenswejele oli jõudnud, jät Krag aru, et õige filmapill on käes.

Juht ehmatas, kui ta äkki rewolwrisuud oma meelekohal tundis, ja täitsa tundmatu hääle talle ütles:

„Paremale poole!“

Kolmümmeskuues peatükk.

Kindel paif.

Seltskond autos ei saanud ei kuulda ega näha, mis Kragi ja juht wahel juhtus.

Silmapilgul kaotas wiitlane oma teadwuse, auto hüppas weidi kõrwale, kuid sõitis siis jälle ilusiti edasi.

„Rahusluge,“ ütles Krag, „muidu weate veel meid kõiki õnnetusse. Pidage meeles, kui tähtsad reisijad Teil peal on. — Paremale poole!“ hüüdis ta weelkord ahwardawalt. „Ma ei lorda ilmaasti käsle enam kui last lorda.“

Juht heitis detektiivile peale terawa pilgu, ei lausunud aga sõnagi. Järgmise põiktänawa juures pööris ta tüüritatast, ja auto wuras ümber murga.

„Kuhu pean sõitma?“ küsis ta.

„Kindlasse paika,“ wastas Krag, kel ifka veel oli rewolwer käes. „Teie näete järgmist põiktänawat?“

„Jah.“

„Seal pöörge pahemat kätt.“

„Kuid mulle anti käsi, et pean hoopis wastupidises sihis sõitma.“

„Kes andis Teile selle käsu?“

„Suur, tume herra?“

„Nii, mr. Lewis. Teie ei tunne teda nähtawasti mitte?“

„Ei, ma ei tunne teda. Tean ainult, et ta hästi maksab. Urwastin, et see tema on, kes minu kõrwale istus.“

„Nüüd wõite pahemat kätt sõita,“ ütles Krag, „siis lähendame oma teed.“

Auto sõitis ümber uurga. Kuid juht sõitis aeglasemalt. Ta näis ju neid käste ainult wastumeelsest täitwat ja püüdis aega wõita.

Krag algas wäitje ülekulutamisega.

„Kas olete inglane?“ küsis ta. Nad olid kogu aeg Inglise keelit rääkinud.

„Olen Inglisemaal elanud,“ wastas teine, „kuid olen rootslane. Olin paar aastat autojuht Göteborg'is.“

„Nüüd sõidame paremale poole,“ ütles Krag.

„Siin pole ma veel kunagi olnud,“ pomises juht.

Auto oli jõudnud Youngstormwile, ja äkki sai juht aru, kuhu reis läks, kui ta oma ees üles nägi kerkiwat peapolitset suurt hoonet.

Auto sõitis laia trepi ette, paar politseinikku jooksid alla, ja Krag kästis:

„Pidage!“

Auto peatas, proua Habermann pistis pea aknast wälja ja küsis:

„Mis see siis tähendab, doktor? Kus meie õige oleme? Peaflime juba ammu linnast wäljas olema?“

Ushjörn Krag ei wastanud kohe. Juure rutanud politseinikud tundsid ta kohe ära, ja kui nad nägid, et tal rewolwer käes oli, teadsid nad filmapilkselt, et hädooht waritses.

Etimine, kes Kragi käsul kindlasse paika toimetati, oli juht. Mees protesteeris küll, kuid see ei aidanud. Wastu ta ei pannud, ja kogu see asi möödus kaunis tähelepanemata.

Kuid nüüd kisti autouks lahti, ja wälja tormas kui fuuria proua Habermann. Ta oli aru saanud, et ta lõksu oli langenud. Seal seisjis Ushjörn Krag, mässtituna Lewis'i mantlisse. Proua tahtis mööda rutata, kuid Krag lahmas ta käewarrest kinni ja ütles wäikse häälega, mis igatahes sugugi ei sobinud ta tugewa käepigistusega:

„Armas proua Habermann,“ ütles ta,

„kõik on kaotatud. Teie peate sellega leppima, et olete ükswahe minu küllaline.“

Proua silmad puistatid wälke.

„Teie olete petis,“ hüüdis ta.

Krag naeratas.

„Seega sünnis seltskond Teie jaoks.“

„Ma ei luba enesega nii ümber käia.

Lähem konsulaati. See on wägivald...“

„Teist teed Teie ei lähe, kui ainult trepist üles,“ seletas Krag kõikumatu rahuga. „Teil on waba walik, kas tahate seda teha rahulikult ja waiselt wõi aga tähelepanu ärataval wiisil. Nagu näete, hakkab juba rahwast koguma.“

Paar uudishimulist olid trepil seisma jäänud.

„Kus on doktor?“ küsis proua Habermann.

„Ta tuleb kohe järgi,“ ütles Krag, „ma ise toon ta siia. Säärast tähtsat meest tuleb igapidi austada.“

Ta pööras politseinikkude poole.

„Juhatage talle teed,“ ütles ta.

Proua Habermann nägi, et kõit wastupanek oleks asjata, ja jürgnes nüüd wabatahtlikult. Kuid ta silmis leegitses wiha, nagu Krag seda weel ühegi inimese silmis polnud näinud.

Wahpeal istus õnnetu miis Nelly põksuwa südamega autos, arglikult nurka wajuununa. Krag wõttis ta kätte.

„Teie näete mind jälle,“ ütles ta. „Peaaegu seda, mis olen lubanud.“

Neiu oli rõõmus ja liigutatud, et oma laitsjaga jälle kokku oli saanud.

„Kus meie oleme?“ küsis ta.

„Teie olete ilma kõige kindlamas kohas,“ wastas Krag. „Düete politseis.“

Seal hakkas neiu nutma. Krag rahustas teda ja ütles, et tal midagi ei tarwitse karta.

„Nüüd on sel lool igatahes lõpp,“ ütles ta, „ja meie jõuame pea kõiges selgusele. Igääks pärib oma palga. Olge õnnelik, et nende rõwulite küüfist olete pääsnud.“

Juht paigutati igaks juhtumiseks kongi. Daam wiidi ooteruumi. Salapolitsei ülem ootas põnewusega selle üllatama loo selgitust.

„Paari minuti jooksul olen jälle tagasi,“ ütles Krag. „Kõit ei ole weel siin.“

Üks politsei-auto juhtidest asus arreteeritud juhi kohale, ja selle ustawa mehega pukis — sõitis Krag pansiooni tagasi.

Siin tanfittil ikka weel, ja kummalisel moel polnud külalised selle õhtu juursündmusest midagi märganud. Berenaine oli olnud kui hüpnotiseeritud pärast Kragi manitsust, ja kuigi pooleldi meelest ära — oli ta siiski täitsa rahulikult ja waiselt oma asju talitanud.

Krag leidis kaaslase mr. Lewis'i toa ukse ees. „See on aga wäikne, mitte sõnagi pole ta rääkinud,“ ütles wast.

Krag läks rahutuks. Lewis pidi ammugi juba meelemärgusele olema. Kas on see wõimalik, et kaabakas weel kord on pääsenud?

Kuttu awas ta ukse. Elektriwalgus põles ikka weel toas. Põrandal lamab kuritegija pea-aegu endises poosis. Ta lamab kinnisilmil.

Krag astus ta juure ja patsutas talle õlale. Seal awas mees silmad ja waatas detektiwile otja.

„Kas olete lõpuks jälle siin,“ ütles ta täitsa rahulikult. „On aga ka wiimane aeg, et teeksite sellele kommetile lõpu.“

„Mida armate sellega?“ küsis Krag naeratades.

„Awage mu kammitsad, ja Teie saate kuulda, kui palju Teie olete kaotanud ja kui wähe wõitnud.“

Rolmfümnesseitsmes peatükk.

Lõpp.

Albjörn Kragil polnud aega oma wastase mõtteid kaaluma hatata. Ta kuulis kiireid samme trepil. Ja kui ta ukse awas ning wälja waatas, nägi ta oma Ameerika ametiwendi oma ees. Üks neist kandis siset üle ollaesse, oli aga muudu wärske ja julge wälimusega. Ta surus Kragi kätt.

„Saime weel kuidagiwisi terwete kontibega tulema,“ ütles ta.

„Ega see ometi hädaohklik pole?“ küsis Krag, osutades otjasi demele.

Ameeriklane teatas tõrjuwa käeliigutuse abil, et sellest ei maksa rääkidagi.

Mõlema herraga oli koos tulnud kolmas isand, kes Kragi uudishimulikkult silmitses. Wõõrast tutwustati kui mr. Selby't, Ameerika saatkonna sekretääri. Tal oli woltus kaapas, et Ameerika kuritegijad tulewad temale wälja anda.

„Meil oli täna õhtul saatkonnas palju tööd,“ ütles ta. „Wõin ainult kinnitada, et saadid ootab karsitult lähemaid teateid.“

„Millest?“

„Noh, tagajärgedest. Kas wõite midagi lähemat teatada?“

Krag awas wastuseks ukse pärani, ja lasi herrad sisse astuda.

„Waadake, siin,“ ütles ta, osutades mr. Lewis'ile, kes lamab põrandal. „Siin on tagajärg.“

Mr. Selby seisus tükk aega täitsa waiselt ja waatles kuritegijat. Eht-ameerikaliku flegmaga wõttis ta taskust päewapildi, wõrdles seda tõelikkusega ja ütles:

„Jah, tema ta on.“

„Jah, selle üle pole enam kahtlust,“ kinnitasid mõlemad Ameerika detektiivid ühest juust.

Saatkonna-sekretäär kuulatas, kui ta äkki saloonist kuulis lärmitsemat rõõmu ja kiskamist.

„Mis see siis tähendab?“ küsis ta. „Kas siin ikka veel keset seda tragöödiat tantsitakse?“

„Jah,“ vastas Krag, „siin segunewad rõõm ja ahastus. Kuid rõõm seal toas hakkab juba lahutama. Beame veel ühe wõi teise bal-lülalitse kätt suruma.“

Krag wõis herrad salooni. Teel sinna koh-tas ta oma ametiwenda.

„Waatame,“ ütles ta „misjuguise hea noosi meie veel wõime saada. Jah, waata aga, waata, siin on kohe üks tutaw. Wõtte see pu-nase peaga herra seal klaweri juures.“

Üks politseinikkudest lähenes kirjeldatule.

„Ja seal on teine,“ ütles Krag, osutades teisele kurtlegijale.

„Wõtte ka see wäike kahwatu unistaja hoole alla — seal nurgas.“

Ja üks Kragi meestest läiski sinna.

Nii meelitati üksteise järgi eemale kõik proua Berchvaline Hage saladuslikud külalised.

Tagasi jõudnud tuppa nr. 27, koondusid kõik herra Lewis'i ümber, ja Krag ütles oma wastasele:

„Teie olete tihhti oma wägewa saatkonnaga ähwardanud. Lubage, et teile nüüd esitan üht selle suurepärase ajutuse poolt saadetud hädas awitajat. Siin on saatkonna sekretäär mr. Selbi ja siin mr. Harry Lewis, Chicagost pä-rit suurejooneline kurtlegija ja eritiie wilu-musega petis.“

Saatkonna-sekretäär oli selle naljaga nõus; ta kummardas ja küsis, millega tohib teenida.

„Bean Teid, mu herra, nii tähtsaks isikuks,“ ütles ta, „et meie kõigi huwides on, Teid wõimalikult pea jälle koju tagasi saata. Doo-dan, et Teie, herra Krag, et Teie meid selle ühesande täitmisel lahkesti toetate.“

„Ühel tingimusel,“ ütles Krag.

„Raske kuulda.“

„Dien leidnud selles saatkonnas ühe isiku, kelle wastu ma kaastunnet tunnen. Ta pole sellest loost oma algatusel osa wõtnud. Teda on selleks sunnitud teiste poolt. Ta on lõppu-delõpuks ikkagi rikkumata laps, ja wäljamaa saatkonna ees tahaksin lõelz teha, et ta on norralane. Ta peab kurtlegijate puhul kõik üles tunnistama ja siis wabalt lahutama.“

„Kui mõllete „halwatud“ miss Andersoni, siis pole meil suurt huwi selle kohta, et ta Ameerika kohtute ette ilmuks,“ ütles sekretäär. „Olime ise juba teada saanud, et ta oli ainult jõuetu tööriist teiste kätes. Kui ta ainult kõik ühes on annud, olgu ta täiesti waba.“

„Kindlasti pole ta algusest saadil millestki aru saanud, mis see salt kawatseb. Talle sun-niti taela halwatu osa. Ta halwatus pidi põlwenema mingijugusest raudtee-õnnetusest. Ja selle põhjal taheti Western Railway seltsi sundida kahjutasu maksmisele. Säärast asja kombineeritakse Ameerikas tihhti, mis ka wahel korda läheb. Arwatavasti oleksid kurtlegijad ka siin oma sihile jõudnud, kui nad mitte üle sihi ei oleks püüdnud küünitada. Nende mõte oli wäga kawal. Nad tahtsid selleks tõendusi muretseada, et miss Nellyl siin Norras oli peigmees, kes Nelly halwatusse tõttu temast lahiti ütleb. See oli ookeani-reisu otstarwe. Aga proua Habermann ei teadnud, et raudtee-selts talle oma salakuulajad taela oli läkitanud.“

Krag pööris Ameerika detektiwilde poole:

„Nüüd, mu herrad, kus salt'onna tähtsa-mad liikmed on wangistatud, annan töö Teile üle — lõpetamiseks. Usun, et tohin nüüd ta-gasi tõmbuda, sest halwatud miss Nelly sala-dus on selgitatud. Nagu nii tihhti warem, on siingi tähtsusetud asjaolud aldanud lahendada raske mõistatuse. Nüüd tahaksin weel Teie poolt võõrda ainsa küsimusega: Kuudas on lugu mu majahoidjaga?“

„Seal pole hädaohtu,“ vastas ameeriklane, kelle otsusest ehtis jide. „Salakawalalt tungis talle kallale proua Habermann oma abilistega. See oli siis, kui nad seda meest seal tahtsid wabastada.“ Ta osutas käega Lewis'ile ja lisas juure: „Sellest sai aga õigelühilewababus.“

Wahapeal oli maja ees peatanud auto, ja keegi herra tuli trepist üles. See oli salapo-litse ülem isiklikult. Ta soowis nähtawasti lähemaid teateid.

Mis lõpuks puutub wäikesse preili Stel-lasse, kes sel ajal chansonette'ina linnas gast-rolleeris, siis wõime ütelda, et ta sai diplo-maatide hulgas wäga populaarseks, kui teada saadi, et ta sel saatuslikul õhtul proua Hage juures oli olnud hehkivaks täheks, ja et ta isegi tegelikult osa oli wõtnud sellest kummallisest loost.

Nii päris kurt oma karistuse.

Ja woorus oma palga.

(Lõpp.)

Grifeldis.

Sassa kirjaniku H. Courths-Mahler'i romaan.

1

Torm hulus ja kohises metsikus ägeduses üle metsade ja põldude. Ta painutas tugevaid puid nii, et need tahtmatult raputasid omi kroone, millel veel puudusid rohelised lehed, ja murdis metsades mõndagi noort sihvakat puust nii, et see warajelt langenuna maas lamas.

Säärane torm, mis wihma põigiti läbi õhu ajas ja plaksudes maha sadada lastis, tegi väljaswiibimise ebanugawaks. Seda tundis ka autojuht, kes üht elegantset sõiduriista läbi tormist ülestuhnutud melsa juhtis, milles maru oma pörgufontserti andis. Auto liikus waewajelt wihmast üiesõngitud teel. Ta sõitis tasa ja ettemaatlikult, sest pimetus oli parajasti kätte jõudnud ning siin ja seal lamafid tormist murtud puutüved ristik teel.

Autojuhi kõrwal istus teenija, kes harutihti pidi maha astuma, et takistusi teelt kõristada. Kord pidi ta juht omalt kohalt maha tulema, et kõrvaldada raskest puutüwi, mida teenija üksi liigutada ei jõudnud.

„Näib, nagu oleksid täna kõik kuredid lahti lastud“ lausus ta pahajelt.

„Tõesti pörguilm“, wastas teenija.

Mõlemad waatasid kartlikult auto poole, mis wahapeal waikselt teel seisis. Silmapilguks oli sõiduriista afnale ilmunud kahwata mehenägu, millest nukrad filmad wälja waatasid. Pea oli see jälle kadunud. Autosistuja oli ennast nähtawasti jälle osawõtmatult patjadele tagasi toetanud. Tee wabanedes liikus sõiduriist jälle aeglaselt edasi. Ja warsti jõudis auto metsast wälja ning sõitis pikkamisi tõuswasse mäle.

Seal ülewal seisis Treuenfeldi loss.

Nagu meikil siluett tõusis ta oma katuseharjade ja torniga, oma ärklike ja sammastega purustatud pilwedega laetud taewa poole. Wahetewahel waatas kuu ettemaatlikult pilweräbalate wahelt ja walguistas kahwatult ümbrust.

Nagu muinasloss seisis Treuenfeld seal kõrgel mäe otsas, just nagu puuduks elu tema meikite müüride wahel. Selle tornise ilmaga wõis teda wäga hästi lendawmadude lossiks pidada, kus üks wõlutud printsess wangis ja lendawmadu teda walwamas.

Aluult moodne auto segas seda muljet. Ta ei tahtnud jöbida muinaslossiga. Sõiduriista ajajärgus polnud enam romantikat.

Maru mässas lossi ümber, nagu oleks ta teda pshjalikult kõigutada tahtnud. Aga lossi kowad, kindlad müürid olid juba aastasadu tormidele wastu seisnud ja pillkafid aina häwitawat ilma.

Kui sõiduriist mäeförgustikule oli jõudnud, andis juht mõned korrad signaali, otse pausise, mis tormituul oma fontserdis tegi. Ja selle märguande järele algas waikses lossis elaw liikumine. Suured kaarewad elektrilambid wärawa ees wihwatasid leelima ja walguistasid heledalt suurt paraaditreppi ning selle ees olewat waba platssi. Kõrgeid wärawatiwad awanesid ja lubasid wabalt waadata suurde lossi eeskotta, mis nüüd samuti heledalt walgustatud oli. Ka osa lossi atendest läks heledaks ja oli näha tegewate inimeste warje nendest mööda wilksatama. Aga kõik sündis isefaralifelt tasa. Geskojas seisis krahwliku maja ametnikud ja teenijad oma kojutulejat herrat oodates. Nad olid pidulikult rietatud, aga nende kahwatutes kohmetanud nägudes polnud rõõmjat ootamist. Kartlikult waatasid kõik filmad amatud wärawa poole. Taga trepi juures, mis oli lai, tüsedalt ehitatud ja maja ülemistele kordadele wiis, seisis mademoiselle Berdunoir suurte filmadega ja peaaegu ehmatanud ilmega ilusal, wähe pillkamal näol. „Mademoiselle“ oli krahw Harro Treuenfeldi ainsama lapse, wäikese komtejs Silba kaswatajanna.

Krahw oli aeglaselt autoft wälja astunud, wästinud liigutustega, mille järele teda wanaks meheks wõis pidada. Sellest hoolimata oli ta waewalt oma kolmekümne tekele jõudnud. Ta sammus paraaditrepi üles ja astus heledalt walgustatud eeskotta.

Kartilikult kui ta pikkemaajalise äraoleku järele koju oli tulnud, olid ta inime'ed talle juubeldades wastu tulnud ja teda rõõmsate nägudega terwitanud. Täna aga jäi kõik waikselt. Tema nägu — ilus, iseloomustaw mehenägu, õilsete kindlate joontega, muutus weel kahwatumaks, kui ta oma inimeisi kohkunud nägudega seismas nägi. Kibe kannatusstümme ta suu ümber, mis raskest hingewõitlustest tunnistust andis, muutus weel sügawamaks ning filmad waatasid piinatult ja süngelt juht pilguga otse edasi.

Inimeste tasane ümin, mis küll terwitust pidi tähendama, löi talle kõrwu. Näis, nagu

oleks seal leinajad kofku tulnud. Minult kartlikult waatasid nad kõik oma isanda kivistunud näkku, mida nad muudu hoopis teistsugusena tunnud, nii hiilgawana ja elurõõmsana ja mis nad armastanud olid — armastanud ja austanud.

Alga nüüd oli kõik teifets muutunud — hirmsast juhtumiseft saadit Dreuenfeldi lossis.

Gerra ei seisnud enam nende ees nagu nad teda nägema olid harjunud, sale, imponeeriw, tugew isik. Näis, nagu oleks tema kõrge kaju mahapantutatud raskest saatusjelt — wõi raskest süüft.

Ükski ei mõinud kindlaks teha, kas süü wõi kuri saatus oit painutanud uhket pead. Ei saanud ka ta kohtumõistjad walguft tuua sellesse saladuslikku juhtumisse, mis oli teinud Dreuenfeldi lossist leinamaja.

Krahw Harro oli praegu uurimismängis- tuseft, kus ta pilab nädalad mööda saanud, lahki saanud. Ta oli küll läbiträakimiste järele wabaks mõistetud — aga ainult lõenduste puudusel. Tema süüdi wõis niisama selgusetult tõendada, kui ta süütust.

Tõenduste puudusel!

Oit see tõesti wabaksmõistmine?

Ei, krahw Dreuenfeldist oli näha, nagu weaks ta oma järel kette, mida temalt maha wõtta ei wõidud. Ta ei pidanud seda oksust wabaksmõistmiseks. Oli painutatud tema uhket selgroogu.

Mgul oit ta igat süüdi uhkelt ja ägedalt salanud, oli wihasste filmadega oma kaebajate peale waadanud ja oma sõnadesse pimedalt uskumist nõudnud, nagu see tema õigus. Alga närwewapustawas uurimises, kus üks tunnistus teise järele tema süü poolt kõnelesid ja lõpmata ülekuulamise piina järele oit ta ifka nõrgemaks ja sünkamaks jäänud. Ta ei suutnud aru saada, et tema sõnadesse et ustud, ja nägi ise kohtu- nult, et ifka uued kahtlusmomentid tema wastu näidid tunnistawat.

Milliseid hirmsaid päewi oit tema läbi elanud, kuni ta harjus alistuma wältimatule!

Tõenduste puudusel! See hirmus kohtu- otsus kõlas wahetpidamata ta kõrwus. Teda et wõidud ei süüblasets ega süütuts mõisat: Sa oled ometi süüdlane, ainult õnnelik juhus on find timuka eest pääsinud.

Ja see teadmine koormas teda kui luupainaja.

Ra kõik ta inimesed, kes teda ometi nii heameelega süütuna oleksid näidnud, ei julenud uskuda ta süütusesse. Nad leidfid küll mõne- suguseid wabandusi teole, milles ta süüdistatud oit, aga keegi et wõinud tunnistada: Ta on süütu.

Krahw Harrot oli süüdistatud oma noore abikaasa, krahwinna Alice surmamises.

Wahesed filmad olid ilusad, aga tujukad ja sagedasti wäga tigidat krahwinnat järel nutnud. Ta oli üks nendest nii kaswatatud isemeelsetest naistest, kes enesele juhtõnaks walksid: „Lubatud on kõik, mis meeldib,“ ja kes oma kaasinimestele ainult nii kaua olemas- oludiguft andsid, kui need nõnda head olid ja nende tujudele kaasa attasid.

Ta oit sellesse wäga hästi loodud, et oma meest kahtlusalusets teha. Krahwoil oit selle naise kõrwal põrgu maa peal olud ja tema ligem ümbrus oit arwamisel, et see naine oma traagi- lise surma ära oit teeninud.

Kes talle mitte alati lähedal ei seisnud, pidas teda üheks wõluwaks waimustawaks nais- ets. Seltskonnas oit ta alati lahle. Tal oit teatawal möödul kaks nägu. Krahw Harro oit, enne kui ta tema naisets sai, ainult ta armast nägu näinud ja sellesse armunud. See naine mõistis wõluda meeste südameid, sest ta oit ilus ja täis meeldiwust. Niipea kui see tal korda läks, ei wõtnud ta ka küllalt tõsteft abielu truidust, kuigi ta oma jahedat temperamenti tõsteft effjamunde eest ifka weel hoidnud oit.

Krahw Harro oit aga abielus olles asjata katfunud teda muuta, parandada, aga see kõik oit asjata olud. Kui Harro midagi ütles, mis talle et meeldinud, siis hoidis ta oma kõrwad kinni, trampis ja lgadega wõi wiskas midagi wihasse liigutusega talle wastu... Niisama lubas ta enesel ka ifhti oma alamate wastu wägivalda tarwitada. Tal paistis otse tarwi- dus olema oma meest pahandada ja piinata ja enam selle kui tõsteft tarwiduse pärast määstis ta ennast kõikjuga koketeerimistesse ja naeris inetult, kui mees talle seda keelas. Sellepärast oit abielus mitmed sjeenid, mille all krahw Harro sadakorda rohkem kannatas, kui tema külmasüdamline naine. Säärastest situatsioon- dest tuli krahwinna Alice ifka kui wõitja wälja, sest enamasti põgenes ifka abikaas ta ägeduse eest.

Suwel elas kahwipaar Dreuenfeldi lossis, talwel aga läks ta pealinna, et seltskonna- ja hooiwipidustusi kaasa teha. Siis sõras krahwinna Alice kuulsa Dreuenfeldi perekonna diamantide ja pärlifettide ehtes. Ja ta naeratas igale mehele sõbralikumalt ja wõlumumalt wastu, kui oma mehele.

Noor abielupaar elas siis Dreuenfeldi pa- lees, mis juba aastasabadest saadit, nagu Dreuenfeldi loss ja krahwkonddi, nende sugukonnale luulus. Siin pani krahwinna hiilgawaid pidusi toime. Ta andis ülespida- miswiisi seltskonnas, lasti ennast ümber pilitada,

ennast meelitada ja näitas ennast jeltskonnas ainult sõrmas tujus. Miipea kui ta aga oma abikaasa ja teenijatega üksi oli, tulid tujat kurabit nähtavale

Temal, kes alati oma närwindrusega kofeteeris ja sellega kõik läbi viia tahtis, näisid terasest ja rauast närvid olemat, niikaua kui tal üks tõbetuju ees oli, et pärast kõiki oma „närwindrusega“ tiranniseerida.

Krahwinna Alice oli ise ühest väga rikkast krahwipoost ja tema abikaas kuulus hertsogi riigi jõukamate aadelimeeste hulka. Tal ei olnud midagi selle vastu, kui ta abikaasa raha kõigi kätega wäija pilbus, kuigi ta seda heaks ei kiitnud, sest et see sagedasti mõttetul wiisil sündis. Ta iseloom oli liig kindel, et selles meeldimat oleks wõinud leida. Ta ei wõinud aru saada, kuigi tema abikaasa ühele mõõduwale tujule määratuid summasid ohwerdas. Aga kunagi ei teinud krahw temale sellepärast etteheidet. Keegi ei wõinud ühse öelda, et ta oma naisele mõnesugust jundi peale pani. Aga tema kofett-manööwrid kui ühe krahwinna Treuenfelsile ebahohased keelas ta temal ära. Krahwinna aga teotas teda fiiski ja tegi, mis ihe tahtis.

Mii oli see ka wiimasel talwel jälle olnud. Aga seekord astus ta üle piiridest, mis ta abikaas oma pikameelelise iseloomu tõttu kaunis kaugele oli tõmmanud. Üks noor wäljamaa prints, kes hertsogi hoowt juures, oli ilusat krahwinna Alice armastama hakanud, mis teda erutas printsi toetama ja temale rohkem wabadust lubama, kui teistele oma austajatele. Alice't jüda jäi ka siin wabaks. Tema enese armastaw edewus meelitas ainult printsi oma triumpiwankri ette rakendama. Ta oli printsile wastutulekit — üle lubatud piiri.

Ühel õhtul, kui krahw Harro ühest meesjeltskonnast warem koju tuii kui oodatud, leidis ta oma abikaasa noore printsiiga väga õrnas situatsioonis.

Diglasest wihast tarwitas ta printsi vastu energiliselt oma majadigust — wõis armata, et ta temale ratsapiitiga näkku oli löönud, et talle kohast teotust tasuda.

Õgatahes kuulsid teenijad erutawat stseeni krahwipaari wahel ja krahw Harro oli omas wihast hirmsaid äwardust esile toonud. Ta sündis oma abikaajat weel samal õhtul ühes lapsega Treuenfelsi lossi tagast sõitma.

Teenijad olid ehmatamult krahw Harro wihasesse näkku waadanud. Miisugusena teda ei tuntud. Muidu oli ta alati enese üle waltisew ja wainne. Aga sel õhtul oli ta nagu isendast wäljas olnud ja mõned teenijatest olid üsna selgesti kuulnud, kui ta oma abikaasale

hüüdnud: „Warem surman ma find ja ennast, kui ma pealt näen, kus sa minu ümbrust habistusega katad.“ Ja krahwinna pidi seekord tõesti kartma, sest ta oli üsna walt ja alistus lahtmatult ärasõidule.

Mii pööras krahwipaar päris ootamata sel õhtul Treuenfelsi tagasi. Sita oli wälle komtefs Gilda oma Schweitzi kaswatajanna ja toatüdrufuga maha jätnud, sest krahwinna ei armastanud ema kohustest ennast lõbustustes tülitada lasta. Siis elas Treuenfelsi lossis weel komtefs Beate von Treuenfels, krahw Harro sugulane. See oli kolmkümmend aastat wana ja kuulus ühe waesets jäänud koral-perefondi nende sugukonnast. Krahw Harro oli teda kaastundmusest oma maija wõtnud ja talle kodu pakkunud. Komtefs Beate oli majapidamise lossis enese peale wõtnud, kus krahwinna Alicele väga meelepärast oli. Ta jättis ka oma tütrese alati komtefs Beate hoolde, kui ta hoowt juure läks. Selle eest piinas ta waeft sugulast oma tujubega, nagu muud ümbruskondagi ja lastis taktitult teda tunda, et ta majas ainult sallitud oli ja armuleiba sõi.

Kui nüüd sel talweõhtul krahwi paar ootamatult autos pealinnast tagasi tuli, teadis komtefs Beate otsekohe, et abielupaari wahel jälle torm on olnud. Seal tuli aga weel kord üks äge stseen krahw Harro ja tema abikaasa wahel ja teenijad olid kuulnud, et krahw, kui ta oma toast oli lahkunud, hüüdnud:

„Sellele peab lõpp tulema — ja see peaks olema hirmus lõpp!“

Peale selle oli krahwinna üksi jäänud, muu keegi polnud enam tema tubades olnud, kui ta toatüdruk, kes siis hommikuni ette tuppä jäi ja asjata ootas, et ta käskijanna talle lüba annaks puhkama minna.

Säärased hoolimatused polnud toatüdrufule enam uudisets. Bealegi oli tal sel ööl hambawalu ja poleks muidugi magada saanud. Mii jäi ta ette tuppä.

Ja järgmisel hommikul leiti krahwinna Alice oma woodis surnult. Järeluurimisel leiti, et ta kihwitatud oli.

Krahwinna Alice sõi iga õhtu, kui ta puhkama heitis, klaasi rasket weini, sest ta arwas, et ta teistti magama ei saa jääda. Ka sel õhtul oli see nii olnud. Toatüdruk oli klaasi täis walanud, enne kui ta oma käskijanna toast lahkunud, ja selle krahwinna woodi juures seiswa öölapise peale pannud, et see temale walmis oleks.

Budelisse, kust toatüdruk weini walanud, oli weel dige wähe järele jäänud ja selle oli ta alla kööki saatnud. Seal oli see pärast uurimiskomisjoni poolt hoiu alla wõetud ning

eritlus oli näidanud, et ülejäänud vein kihwti ei siialda.

Uga krahwinna woodi lõrwal olewas peaeagu tühjas weini klaasist oli kindlaks tehtud ühe eksootilise kihwti olemasolu. Et küll krahw Harro, kui teda abikaasa woodi juure kutsuti, ärrituses weiniklaasi ümber lüftas, nii et ülejäänud vein klaasist välja jooksis, aga seda ülejäänut mõis siiski weel eritleda.

Ülekuulamisel on krahwi süüdistatud, et see weiniklaasi meelega ümber on lütanud, et kaotada oma mõrtsukatöö jälgi.

Teda oli süüdistatud oma abikaasa surmamises Eksootiline kihwt, mille jäljed weini klaasist leiti, kuulus krahwi omandusse. Ta oli selle ühelt Indiareisilt kaasa toonud ja hoidis alati oma kirjutuslaua salasahhliks luku taga. Keegi peale tema ei teadnud, kus see salasahhel seisis ja kuidas teda awada. Krahw pidi tõffselt tunnistama, et ta kellelegi seda kihwti polnud annud. Kihwt seisis ühes kallis kullatud ja kalliskividega kaunistatud kristallpudelikeses.

Krahw Harro pidi juure lisama, et see, kui ta tema töi, kuni kaelani kihwtiga täidetud oli. Mõned nädalad enne oma abikaasa surma oli ta seda mõnele isikule näidanud; need olid, tema abikaasa, tema sõber, varun Fritz Talheim ja ta sugulane, komteß Beate.

Varun Talheim pidi lohtu ees tunnistama, et sel päewal pudelikene weel päris täis oli, kuna komteß Beate, kui krahwi sugulane, igasugusest tunnistamisest oli loobunud.

Kui pudelikene lohtuliku hoiu alla wõeti, oli sellest weel umbes kaks kolmandikku täidetud, ja kahtlemata oli sealt keegi wõtnud. Et aga kedagi ei olnud, kes salasahhliit teadis, et krahw juure pidi lisama, et ta pudelikest kellelegi kätte polnud annud ja et ta õhtul enne seda oma abikaasa pärast väga ärritatud olnud ning kõiksugu ahwardust wäljendanud, oli küllalt läepärast, et teda süüdistada.

Krahwinna enesetapmise peale ei saanud ka mõteldagi, sest eisteks oli ta väga elurõõmus naine ja teiseks polnud talle kihwt kätte saadawal.

Mõnda oleks pidanud krahwi tunnistajate rida ennast wailma sundima, kui mitte üks asjaolu tema heaks poleks kõnelenud. Krahwinna toatüdrul ütles wande all, et ta weinit alles siis klaasi on walanud, kui krahw Harro oma abikaasa toast juba lahkunud oli. Ja ta kinnitas, et krahw kordagi pärast enam tagasi ei tulnud; ei olnud ka muu keegi enam krahwinna tubades käinud, sest ta oli weel loгу öö eesruumis istunud, ja muud siiskäiku, kui selle eeskoja kaudu neisse tubadesse ei olnud. Uga

lohtunikud lah lesid ometi, sest toatüdrul mõis wahel peal mõneks ajaks magama jääda. Siis mõis krahw weel kord nägemata tagasi minna. Selle wäljendi põhjal ei wõibud weel tema kui süüdlasest mõistetu peale waadata, ja et ta weel oma süütuft Jumala nimel kinnitas, oli otustamine wõimata.

Nii oli ta tõenduste puudusel wabastatud.

Tema kaitsja arwas ikkagi wõimaliku olewat, et krahwinna ise enesele otja tegi ja kuidagi wiiski enesele wõimaldas salasahhliite juurepääsu ilma krahwi teadmata.

Uga keegi seltskonnas ei uskunud selle ilusa ja „lahke“ krahwinna Alice'i enesetapmisesse, selle peale waatamata, et küll mõndagi tema tegudest päewawalgele tulnud, mis tema lahuse peale iseäralist warju heitis. Midagi saladuslikku seisis igatahes selle asja juures, ja isegi wiimaks endamisi, et uurimine küll lõpetatud ja krahw Harro tõenduste puudusel wabaks on mõistetud, sest asi oleks muidu wõinud kaugemad ringkonnad oma alla wõtta ja ka wäljamaa printsi enesesse tõmmata. Seda aga ei tohtinud olla. Oli see ju ilma selle tagi kõrgematele ringkondadele fataalne toiming.

Nii kujunesid seltskonnas kaks parteid. Üks kõneles krahwi kasuks, selle mõrtsukatöösse ei usnud, teine aga tunnustas tema süü wõimalikkust. Uga ta teine partei leidis kuriteole wabanduse. Krahwinna oli oma abikaasale põhjust annud teda karistada, et ta oma suhete läbi wäljamaa printsiiga krahwi nime oli määrinud.

Sellepärast oli krahw Harro Treuenfelds nüüd seltskonnale surunud inimene. Ta ei tohtinud sellele enam eksteerida. Ja seda teadis ta ise väga hästi. See kindel teadmine ajas teda ülekuulamiswängistusest wabanemisel Treuenfeldsi. Ta igatses oma lossi üllaluse ja oma õrnalt armastatud wäikese tütrekele järele, keda ta loгу selle aja jookul enam polnud näinud.

Ja nüüd seisis ta oma alamate keskel — wandealune, põlatud — autu terwe ilma filmis. Ta nägi, et ka ta oma inimesed ta süütuksesse ei uskunud, ja see kiskus ta südame framplifikult kokku.

Ta salwas enda huuled pea weriseks, kui nende ees seisis. Ilma et sõnagi oleks kõnelenud, teretas ta lühidalt ja läks nende ribadest läbi trepi poole esiruumi tagaseinas.

Krahwatu ja sünge oli ta nõgu, ning ta filmadest wäljendus ütlemata piin. Trepi juures seisid ikka weel mademoiselle Verdunoir, tema tütre kaswatajanna, ja waatas teda kohkunud filmadega. Kui krahw nüüd oma süngelt põlewa pilguga tema poole tuli, pööras ta

ki'jatades eest tagasi ja peitis ennaft tšiseda trepifamba taha. Krahw Harro tõmbus. Ta wāhendas oma sammude.

"Mademoiselle!" hüüdis ta waljusti ja karmilt.

See waatas kartlikult samba tagant.

"Herra krahw soowivad?" kogeies ta.

"Teie lahute homme wara-hommikul Treuenfelsist, mademoiselle. Ma tahan oma tütrele üht Saksa kaswatajannat anda," sõnas ta külmalt ja karmilt.

Süis tuli mademoiselle samba tagant wälja.

"O, mina läheme iseenelest — mina ei jääma mitte selle majasse, kus üks niisugune paha tegu on sündinud," wastas ta pilkawalt.

Krahw waatas talle tujaselt otja.

"Waitige! Laske endale homme wara hommikul kasjast oma palk wälja maksta."

Nende sõnade järele pööras ta kasjahoibja poole, kes ta seljataga seisis.

"Herra kasjahoibja, mademoiselle saab weerandaasta palga ja ülespidamisraha selle aja eest."

Kasjahoibja kummardus.

"Wāga hea, herra krahw."

Nüüd ajas ennaft krahw kargelt sirgu ja pööras tagasi oma inimeste poole. Kõrgendatud, kindla häälega ütles ta rahulikult:

"Ma ei pea kedagi oma teenistuses kinni. Kes Treuenfelsist loosist ära tahab minna, wõib seda talistamatult teha, ka siis, kui teda lepingud talistab. Ma wabastan sellega kõik lepingud ja luban igale otsekohe minna. Kes jääda ei taha, saab kasjast weerandaasta palga."

Sellega pööras ta ennaft jälle trepi poole ja tahtis üles minna. Seal lendas äkki midagi walget trepist alla. See oli wāite komteis Gilda, kena wiieaastane laps, heledate lokkidega, sügawsiniste filmade ja õrna õunadie jumega. Ta oli palja jalu ja pilas walges õlleiidis. Nutates joofis ta trepist alla ja sirutas igatsewalt käed wälja.

"Isa! mu armas, hea isa!"

Krahw wõttis ta oma kättega wastu ja surus kōwasti enda ligi. Ta rinnust tuli nagu hoigamine.

"Mu wāite Gilda — mu armas laps," ütles ta liigutawa õrnusega, ja astus temaga trepist üles.

Ülewal seisis komteessi toatüdruk.

"Herra krahw wabandage — ma ei saanud komteessi kinni hoida."

Krahw näitas talle kättega.

"Oled sa Henriette käest ära põgenenud, mu wāite Gilda?" küsis ta õrnalt. Ja soe õnnetundmus ajas temasse, kui roosiline teha-

kene end ta wastu surus. Õnnestatult tundis ta, et tütre ja tema wahel midagi lahutawalt ei saanud tungida. Siin tujus talle süda muutmatult armastuses ja usalduses wastu.

"Ah, Henriette tahtis mind woodis kinni hoida, ma pidin magama ja mitte sind ootama. Aga Beate ju ütles mulle, et sa tšina õhtul tuled, ja siis ajasin ma filmad õige suureks, et mitte magama uinuda. Ma ei ole sind ju nii kaua enam näinud, mu armas isa, olid nii kaua reisidel. Ma nurusin Beatele, et ta lubaks mind ülewal olla nii kaua kui sa tuled, aga ta lasi mind ometi woodisse panna. Ja Henriette tahtis mind kinni hoida. Aga kui ju häält kuulsin, siis olin ma, üks, kaks, kolm woodikesest wäljas ja trepist all. Ja nüüd oled sa mul jälle."

Nõnda jutustas tema lapse armas hääle-kene.

Krahw filitas õrnalt üle blond pealese.

"Mu wāikene päewapaiste," sohistas ta pool lämbunult ja peitis nāo oma tütre õõtuue walgetesse wõldikesestesse.

Ta wiis ta tema magabistuppa tagasi ja pani oma woodi, kattis tema kōhe kinni ja tõusis üles. Seal nägi wāite komteis, et isal piisarat filmis olid.

Järsku tõusis ta üles. Rahwatult ja kohkunult waatas ta isale otja. Seda polnud ta weel kunagi näinud.

"Isa — armas isa — sa nutad!" hüüdis ta ehmatanult.

Krahw põlwitas lapse woodi ette ja embas teda kōhe kättega, nagu tahaks teda keegi talt ära wõtta.

"Ei ole midagi, mu laps — ainult paar piisarat."

"Miks sa nutad, isa? Oled sa pāhane, et ma sulle woodikesest wastu jooksin?"

Ta filitas last wārisewate kättega.

"Et ole. Ma mõllen, et rõõmu pärast, et sa seda tegid, et sul igatsus minu järele oli."

Gilda hingas kergemalt ja surus oma pale tema nāole.

"Suur, suur igatsus oli mul sinu järele. Kui sa wõõraste herradega ära reistisid, siis pidin ma nii kaua nutma. Ja kedagi ei olnud, kes mind trööstis. Mademoiselle rāakis nii rumalaid asju. Ta ütles, et ta ei tea, kas sa enam tagasi tuledki. Ja Beate tegi nii suure, mustad filmad ja hoibis endal kōrwad kinni, kui ma nutsin. Henriette aga nuttis ise kaasa."

Tema ei wõinud mind ka trööstida — Ja ema — ah — sa tead ju, et ta seal koopas

magab ja kunagi enam üles ei ärta. Ta ei saa nüüd enam ülitseada ja ei ole enam närwiline. Mademoiselle ütles aga, et ema ei saa hanaš rahu leida. Siis riibles aga Beate temaga tublikelt ja ütles, et see on lollus. Tead sa, isa, ema järele ei ole mul sugugi igatjust olnud. Aga sinu järele — o — sellest on mul sinu päris haige olnud."

Ta näitas oma südame peale ja ta silmad waatasid isale otja, nagu waatawad lapsed, kes walmel on.

"Mu mägnus wäike — nii haige on su wäike südamekene olnud?"

Ta näitas peaga.

"Jah, wäja haige. Aga kui Beate täna ütles: Isa tuleb täna õhtul koju — siis hüppas mu süda rõõmu pärast — katsu — nüüd hüppab ta jälle. See on sellest, et ma nii rõõmus olen, et sind jälle näen. Ja nüüd ei lähe sa enam ära."

"Ei, mu laps, mitte kunagi enam."

"Kuidas — kas sa ka hooi juure enam ei lähe? Wõi mõtad sa mind siis ühes Treuenfeldti paleesse, kuhu mind ema kunagi ühes wõtta ei tahtnud."

Krahw waatas üle ta peakeste edasi. Siinest korda mõtles ta järele, et õnnetus, mis teda tabanud, ka warju ta tütre saatuse peale mõis heita. See puutus ka temasse, et ta oli mehe tütar, kellele ainult tõenduste puudusel ta wabadus tagasi antud. Nagu ta sellest pärast ilma filmis kui abikaasafurmajaga oli, nõnda mõidi ta tütre kui mõrjutalapse peale waadata — kui tal mitte ei õnnesta walguist tuua sellesse saladuslikku juhusesse.

Ta kuibas pidi ta seda põhjendama, mis ta kohtunikkude terawmeel põhjendada ei wõinud?

"Ei, ma jään ikka sinu juure ja ei lähe enam hooi juure, mu wäike," ütles ta pitinatult.

Gilda surus end ta wastu.

"Miks ütled sa minule waene wäike? Kõik ütlewad seda nüüd ikka minule. Ja sina nüüd ka? Ma tean juba, miks seda kõik mulle ütlewad. Mademoiselle ütles mulle. Sellepärast, et ema surinud on ja et midagi hirmsat juhtunud on, millest mademoiselle aga rääkida ei wõi. Beate keelas talle seda ära. Miski on siis see hirmus, isa? Kas sa ei taha seda mulle öelda?"

Krahw Harro tõusis wäsinult üles, nagu murtud.

"See on meeletu tühijutt mademoisellest, Gilda, seda ei pea sa kuulama. Hirmus on see, et ema surinud on, muud midagi."

Gilda wõttis ta käe ja surus enda pale selle wastu.

"Ah, kui fina mul oled, mu armas isa, siis on kõik hea ja siis ei ole ma ka enam üks waene wäike. Seda ei taha ma kuulda, siis pean ma nutma," ütles ta tase ja wähe uniselt.

Krahw pani ta oma patjadesse tagasi ja kattis hoolikalt sinu.

"Nüüd maga, mu armsakene."

"Jah, isa! Kuuled sa seda kolebat tormi? Kuuldas ma rõõmustan, et sa kodus oled. Homme hommiku wara wõin ma ju sinuga koos einet wõtta?"

"Jah, seda sa wõid. Head ööd, mu laps."

"Head ööd, isa. Ja kõik inglid kaitsku sind," ütles Gilda oma waga salmikest.

"Sind ka, mu armsakene."

Gilda mässis ennast oma woobikesse ja mõne minuti pärast oli ta kõwasti magama uinunud.

Kaske hingetõmbusega lahkus krahw, peale selle kui ta toatüdruku oma kohale kutsunud oli. Ta otjis oma toad üles. Tema toapoisik, kes juba ta isa juures teenistuses olnud, ootas teda siin.

Krahw Harro waatas talle terawalt ja kindlalt otja.

"Grallmann — ma ei näinud sind all keso-kojas."

Grallmann waatas rahulise pilguga.

"Ma tahtsin herra krahwi siin ülewal oodata."

"Nii pole sa weel kuulnud, mis ma all teistele ütlesin. Tahan seda sulle korrata: Kes minu juures enam teentda ei taha, wõib minna."

Wana teener, kes end oma wiiekümne aasta peale waatamata kergelt ja sirgelt hoidis nagu noor, waatas niiskete filmadega ta lahwatuisse näkku.

"Seda ei pea herra krahw ometi Grallmannist uskuma? Ma teenin oma armulist herrat seni kui ta mind ise minema saadab. Ma tean, et herra krahw nüüd truud teenijat woiab. Ja häda, kui minu juuresolekul keegi halba sõna mu herra kohta ütled — see peab minu rusikaid tundma."

Nõrk naeratus lendas üle krahw Harro näo.

"Nii tahad sa minu eest wälja astuda, Grallmann?"

(Järgneb).

Uhsghada.

Schwetst Kirjaniku Joseph Delmont'i jutustus Indiaft.

2

"Tema jääb minu juure niikaua, kui mina tahan!" ksendas ta tõsisele Sulile kõrwa.

"Sahib, niikaua ei wõi teie teda pidada, kui soowite. Uhsghada on oma peigmehe päralt. Teie kirjutastte residendi juures lepingule alla."

Johanny ei wastanud. Ta tahtis näha seda, kes temalt Uhsghada julgeks ära wõtta.

Uga ta hoidus sellest oma wäiksele laenaisele rääkimast. Mingisugune kartus takistas teda seda tegemast. Uga sest päewast saadil waldas teda närwilik rahutus. Niipea kui ta Uhsghadat nägi, tekkis ta südamesse suur hirm.

Sul tarwitas ühel päewal wõimalust ja rääkis lädrutuga asja üle.

Uhsghada waatas talle suuril silmil näkku. Rohutaw hirm käis taft läbi.

"Et, eil See ei wõinud ital olla. Johanny ei annud teda ital ta peigmehele tagasi. Ta maks, maks niipalju kui taheti."

Kas ta siis selle üle weel ital polnud järele mõtelnud, küsis Sul. Ta ei wõiwat ju ital eurooplasele minna, pealegi ei wõiwat Johanny teda ka wõtta. Kui nad koju läksid Donaoni, saadab Johanny Uhsghada Ufargahse tagasi.

Uhsghada raputas pead ja tähendas oma kahe wäikse lapse peale:

"Johanny pole niisugune kut tefsed sahhibid. Tema abilelub oma wäikse anghaga ristiinimeste kombel. Oh et, seda ei tee Johanny italgi, Johanny kes oma lapsi ja naiti nii wäga armastab."

Uhsghadal ei olnud sest ajast saadil enam rahuliku tundi. Ta ei lastanud Johannyl midagi märgata, kuid ta wiibis alati tema ligdal, ainult waiksemalt kui muibu. Johanny oli teda hoidnud kui Ingliše ladyt, oli talle kätte õpetanud Euroopa kumbed, ja juure heameelega oli ta kõit indialitub kumbed unustanud. Ta riietestli oli näha, et ta India kommetest loobus. Kuit ta ka Euroopa moodi riides ei kälnud, ometi ei wõidud ka ütelda, et ta rätikud oli India moe järele drapeerinud. Johanny oli talle palju riitbeid ostanud, aga kõit torebad asjad jättis ta kafti ja riletas ennast matsekalt.

Oma juuksefti oli ta pifut moderniseerinud, ja ilma et ta ital midagi oleks kuulnud kuulast Géo de Merobest wõi ital selle tantsjauna pilli näinud, kandis ta oma ilusaid musti juuk-

seid „à la Géo" üle oimukohlade ja kõrwade friseeritult. —

* * *

Peaaegu ligi kolmeaastase äraoleku järele jõudis Karawaan ühel päewal Kalkuttasse. Mehed olid kõit kolebasti lahjats jäänud. Esialgul Ufargahst kaasawõetud meestest olid enam pooled Napoli ja Bhutani mägestikkudes surma saanud. See oli Johannyle, kes selle kiltmaa reisi efmest korba tegi, heats õpetusets. Nüüd teadis ta, miks Ingliše agent Sil Garbis teda Himalaya mägestikku minetuk oli hoiatanud, et ta lõunamaalt tulnud meht mitte üles kaasa ei wõtaks. Oid ju ifegi mõned Tiibeti mägestikufarjased jurnud, kui Karawaan üle neljatuhande meetri kõrgusele oli saabunud.

Kalkuttas asetati mägistikust ja Bengaaliaft kaasatoodud loomad ühes saatjatega aurikule. Saem föttis õfseteed Liverpooli, ainult Bombay furd peatades.

Karawaan föttis Kalkuttaft uuel raubteel kuni Parathemi. Seal puhati kaks nädalat, õstetki uued puurid, seati püüu- ja sõjariistad korba — ja siis mindi wilmafest püünkohast läbi, üle Bamea mägestiku kuni Wisaga-Patamisse, sealt laewaga kolmepäewase sõidu järele, mis õige tormilik oli, Dاناoni.

Saewasõidu wiimsel päewal wõttis Uhsghada südame rinda ja küsis Johannyl, kas ta tema nüüd peigmehe juure tagasi saadab.

"Et italgi, nli kaua kui ma elan," seletas Johanny kindlasti.

Wätke nelu jäi rahule. Nüüd teadis ta, et Johanny teda ital läest ei anna.

Jõudes Dاناoni, wõtsid formaliteetid pärismaalaste tagasiminekufi suhtes ja reifil surunud meeste asjus terve nädala aega. Wahajal olid Uhsghada ifa ja peigmees Godowari jõge mööda Dاناoni nelle wastu tulnud.

Sul teatas ühel õhtupoolikul Johannyle Uhsghada omaste tulukut.

"Utle nelle, et ma mõne tunni pärast laagrisse tulen."

"All right, sahib."

Sul seifis filmapilgu mõttes, astus siis ruttu Johanny juure ja pani oma käe noore mehe käewarrelle:

"Sahib, kas tohin awalikult rääkida?"

"Mis ja juba jälle tahad?" küsis Johanny.

„Ja südamesse fertis imelik pigistus.“

„See on Ahsgahada pärast, sahib. Teie peate ta tagasi andma. Seadus nõuab seda.“

„Ahsgahada jääb minu juure.“

„Sahib, Teie annate enda suurde hädaohtu. Tüdruk on ära lubatud ja kuulub oma peigmehele.“

„Siis üürin ma ta omale veel kümneks või kahekümneks aastaks. Raha eest on see mees selleks wiskiski walmis.“

„Ma hotatan Teid, sahib. Kaske Ahsgahada rahus minna. On teisi tüdrukeid küllalt.“

„See, et kaob, sina kelm. Enne määrasid ta mulle kaela ja nüüd tahad sa teda minult jälle ära võtta. Ahsgahada jääb siia, ja jutt otsas.“ —

* * *

Pärast lõunat seisis Johnny reidendi ees ja nõudis seletust, kas ta Ahsgahada peab tagasi andma.

„Kui isa ja peigmees seda nõuavad, siis peate Teie tüdruku selle kätte andma.“

„Aga ta ise ei taha tagasi minna.“

„See ei aita. Ta on alles alaealine ja peab isa käsku täitma.“

„Ja kui mina ta naiseks võtan?“

Wana herra filmitses Johnnyt kaua, siis ohkas ta tasakesti. Ka temale oli paljude aastate eest samasugune lugu juhtunud, kui ta noore ohwitseriina oli tulnud Indiausse. Temagi oli enesele üürinud armsa, wäitse, tõmmu neiu, ja kui ta ainult tasakesti oli soowi awaldanud oma anjhat naiseks võtta, oli ta tähelepanu kohe selle peale juhitud, et ta siis mitte üksi teenistuse kaotab, waid ka Inglise feltkonnast wälja heidetakse. Ta oli pidanud raske südamega loobuma ja aastate pärast oli ta sõpradele tänuks, et nad teda olid takistanud seda ettemõtlematut sammuga astumast.

„Minu armas mr. Kilburn, — kui isa teda tagasi nõuab, siis ei saa Teie teda naisiks võtta. — Aga mina tahaksin Teile kui wana mees head nõu anda: ärge abielu wäitse anjhaga! Tõmmu ja walge ei kuulu kokku!“

„Miks lubab siis riit neid laennaisi võtta? Mis wahje siin on?“

„Johnny, see komme on siin paljude aastate eest mõeks saanud, kui keegi weel ei wõinud walget nait Indiausse kaasa võtta. Ametnikud, ohwitseriid ja sõdurid saadeti siia aastateks, ja siis ei wõidud nõuda, et need mehed kõi see aja oleksid pidanud olema ilma naiseta. Wastatus aga pidi seadused andma, et kõi õigeste piiridesse jäi. Johnny, abielu pärismaa-

lasega ei kõlba. Seft India naine ei ole ita! seda, mis on walge naine.“

„Minu wäitse Ahsgahadaga on asi omelt teine. Tema on täpselt samasugune kui walge naine.“

„Wõin oma nõuannet ainult korrata. Kaske wäitse koju minna. Paari nädala pärast on asi unustatud.“ —

Dhtul jõudis Johnny laagrisse.

Ahsgahada oli kadunud. Samuti lapsed.

Johnny mõtgas; kisendas Suli järele:

„Kus on Ahsgahada? Sina rõõwel!“

Ta raputas Suli ja wiskas ta wastu telgiseina.

„Miks lööd sa mind, sahib? Sina wits ta ära. Peigmees ilmub warsti siia. Temal on Dellandu reidendilt kirt, milles seisab, et sul tahe lapse eest maksta sada Inglise kuldaela.“

„Kas ta tuleb, ta peab oma naelad saama, see tõmmu sigal!“

„Sahib, parem on, kui sa midagi sellesarnast ei üttele!“

Suli filmad loitsid; indiaalse näost paistis sel filmapilgul kogu wiha walge raasi wastu:

Johnny tahtis parajasti käsi tõsta ja Suli maha poksida, kui Ahsgahada isa ja peigmees telki astusid. Whakisaga jooksis ta neile wastu.

„Koerad, neetud koerad! Kus on minu wäitse naine? Kus on minu Ahsgahada? Kus mu lapsed?“

Sul kargas tema ja nende wahel:

„Sahib, kui ma sinu filmits olengi ainult must, tõmmu koer, jäta kaded rahule! Sa teed enda õnnetuks!“

Ahsgahada peigmees lahkus Suli näpunäitel telgilt. Wana isa astus Johnny ette ja ütles whakast:

„Õskan küllalt Inglise keelt! Tõmmudeks koerteks sõimad sa meid, sahib. Miks wõisid siis tõmmu koerapõja oma juure? Miks nõuab siis koerakutsikat tagasi? Walgetele on ju meele maal kõi lubatud. On isa koer, siis on tütar koerapõeg.“

Johnny oli longu wajunud. Ta ei kuulnud, mis wanamees ütles; ta teadis ainult, et ta wäitse naine tema juurest ära oli, ja ei jaksanud sellest aru saada.

„Kuule, wanamees!“ hüüdis Johnny pisarfilmil. „Annan sulle 500 naela, anna mulle mu Ahsgahada tagasi! Anna mulle, palun, palun, mu anjha, mu wäitse naine tagasi! Tahat naela annan mo!“

„Ja kui sa mulle kingisid ka terve maa, see ei lähe enam. Täna dhtupoolikul astus Ahsgahada temaga abielu. Ka kui seda ei oleks, ei wõiks ma sinu soowi omelt täita. Sina teatasid mind ja kogu minu rahwast. Koertest ja inimestest ei saa abielupaaristid.“

Sul tõikis Johnnyle ainult seda, mida ta heaks arvas, teatas talle aga, et Ahsgahada abiellu astunud.

„Oma naist tahan ma, wõi ma teon ta enesele ise, ja lõõn igaihe maha, kes minn wäikest naist kinni hoiab!“

Wanamees ulatas Sulile walge ametliku kirjapooõna. Residendi kiri, et Johnny kabe lapse eest Ahsgahada mehele peab sada naela maksma.

Sul panti dokumendi lauale.

Johnny silmitses seda, rebis selle siis katki ja wiskas tüki wanamehe jalgade ette.

„Mitte penni ei maksa ma! Lapsed on minu omad. Lapsed jätan ma enesele!“

Wana indialane lahkus sõnatult telgist. Sul waatas oma kandale otsa:

„Sahtl Kilburn, kas Te tahate Ahsgahadalt ta lapsed ära wõtta? Siis ta sureb.“

„Barem suregu, kui et teiega koos elab!“

Sul nägu jäi endiseks, aga ta silmad pil-
dusid wälkuj. d. Sõnalausumata lahkus ta telgist.

Rogu õhtu ja järgneva öö istus noor loo-
madepühija oma telgis. Esimest korda elus
jõi ta enda purju.

Ennelõunat jookkis ta kõll ametipatgad läbi. Keegi ei saanud teda aibata. Inglise kolonitõdes hoitakse seadusest kõwasti kinni ja igast wal-
gete ja kõmmude wahela tõmmatud jõehest üle-
astumise eest tult kõwasti hoituda. Diid ju
peaaegu kõll seadused inglastele kasulitub. Pä-
rismaalased pidid sellega leppima, kuidas
ametiasutused seadust seletasid.

Lapsed tohtis ta omale jätta. Aga ta pidi
nad Indiaisse jätma kuni 12-aasta wanuseni
ja tohtis nad alles siis maalt wälja wiia. Mis
kaju oli tal üstnda lastest? Sgal pool anti
talle nõu, asja nii jätta. Paljud trööstisid
waest poisst, mõned naersid teda.

Johnny oli wõimetu.

Niipea kui kõll äriastjad Dاناonis korda
aetud, üüris Johnny omale hobused ja ratsutas
ülejäanud meeste seltsis Afirgah meeste kodu.
Ahsgahad ei olnud ta enam näha saanud.

Mehele oli tülist saadit Dاناonis kui ümber
mundetud. Kui nad enne olid tingimata sõna-
kumelikud ja alantlikud, siis waatasid nad
nüüd Johnnyst üle, kui see neist mööda läks.
Kui neile ei oleks wiimaste kuude pakk, mis
alles Afirgahs wälja maksti, maksmata olnud,
Johnny ei oleks ial enam elusalt Afirgahsse
jõudnud. Surmawad wihapilgud järgnesid talle,
niipea kui ta meestele selja pööras. Wana
wiha walgete rõhujate wastu ilmus elemen-
taarse jõuga.

Dellandusse oli juba telegraafi teel kui ka kul-
lerite kaudu jõudnud teade Johnny kollupõrkest

Afirgah küla meestega, ja kui wäikest kara-
waanist teatus tult, läksid Inglise sõjawäed
pilemaks harjutuseks Afirgah ümbrusse. Mitte,
nagu oleks eriti Johnny pärast mures olnud
— ükste isit ei tähenda midagi —, aga tunti
India hingeelu ja teati, et wäikse teo põhjus-
tel tihti on suur mõju ja et tult kergesti wõib
laguneda laialt, kui ta kustusamiseks ei ole
tehtud õige ajal ettevalmistusi.

Meestele palgamaksmine läks kiiresti ja
oli ühe päewaga toimetatud.

Johnny oleks wõinud nüüd Euroopasse
puhtusele sõita, aga ta ei mõelnudki selle peale.
Tema oli enesele mõtte pähe wõtnud, et
Ahsgahadat weel näha ja oma juure saab wõtta.
See ääre, mis Afirgahst Dellandusse wiib,
üüris ta enesele ühe tühja taherõbse maja,
seadis selle korda, wõttis enesele Dellandust
kolm noort poisst trenijateks ja asus sinna
elama.

Dellandu resident, kolonel, arst kui ka kõll
ohwitserid, kes Johnnyt tundsid, andsid talle
nõu, mõistlik olla. Tema tegutsemine olla ots-
tarbetu, ta panna oma elu kaalule.

Johnny jäi kangekaelseks. See oli tema esi-
mene armastus ja ta süda oli lõhkenisest
walus. Ta jäi kõhnaks, sõi wähe ja magas
weel vähem. Oma puhtuseaja tahtis ta siin
mööda saata, sest ta tahtis oma wäikest naist
weel kätte saada.

Kümme päewa hiljem otsustas Dellandu
kohtunik, et lapsed Johnnyle tulewad wälja
anda.

Johnny tahtis ise Afirgasse ratsutada. Kui
resident keelas talle ära. Keelust üleastumise
puhul ahwardati ta sealt ringkonnast wälja
jätta.

Kuue katsewäelase saatel ratsutas täide-
saatew ametnik külla laste järele.

Kui Johnnyl aimugi oleks olnud, millist
hirmjat jüdamewalu ta Ahsgahadale sellega
tegi, ial ei oleks ta emalt tema lapsi ära
wõtnud.

Õht ta maa kumbeid küll tundis ja teadis,
et tal pärast Ahsgahada abiellumist wõimatu
oli oma wäikest anhat weel tagasi saada,
uskus ta põlpeaselt, et õht tema asjus erand
tehalse.

* * *

Ahsgahada, seitsmeteiskümne-aastane wälle
ema, oli Johnnyst lahutamisest saadit kõige
õnnetum olewis maailmas. Kuigi lapsed talle
loputuseks olid, ometi teadis ta, et ta Johnnyst
lahus elades peab hukkuma. Temalt oli ära
wõetud ta päike, ta elunärw — siin tajus

ennast Johnny hea ümberkäimine kätte; oleks ta oma laennatsega nii ümber käinud, kui see harilikult wiisiks on, Ahsgghada oleks oma peigmehe juure rahulikult tagasi läinud.

Johnny oli temaga aga ümber käinud kui walgega, oli talle õpetanud eurooplaste kombed ja oli talle isegi lugemise ja kirjutamise kätte õpetanud. Mitte ainult, et ta Johnnyst, oma lemmikust, oli lahutatud, näüd pidi ta ka koos olema ühe teise mehega, pidi elama ühes India majas, kui Ahsgghah hürtsikut selleks wõib nimetada. Kehalik wastitusetunne oli teda juba siis wallanud, kui ta peigmees temast Yanaonis oli kättega kinni kahmanud. Ta oli teinud, mida India naine ial ei tohi teha — oli mehe enesest eemale tõrganud ja teda löönud. Oli karjunud ja kui hullumeelne märatsenud, kui ta Johnny telgisti wälja weeti.

Pärast laulatusetatust oli ta asetatud parwele, mida walwe all jõe mööda üles weeti.

Külla jõudes oli Ahsgghada haigeks jäänud. Wäike naine, kes wiimse kolme aasta jooksul rasket teekonnal wälja kannatanud kõit raskused, mille kätte hull mehi surunud — nüüd warises ta kokku.

Mõne päewa järele toibus ta pisut. Ta pugest lastega hürtsiku kõige pimedamasse nurla ja ei lastanud oma meest lähedale.

Siis tuli päew, mil lapsed ta käest ära wõeti. Ta ei suutnud uskuda, ei Johnny temale seda wõiks teha. Oid ju talle Johnny kawatsejad teadmata. Ta läts peaaegu hulluks, kui ta lapsed tema kätte wähest wägisti ära löödi. Nagu ematitger wõitles ta nende eest. Hammustas meeste sõrmed werisets, kriimustas nende käd. Kuid kõit see ei aidanud. Kõrwendawad lapsed wiidi minema ja teda ennast hoibis ta „mees“ oma jämedate kättega kinni.

Päewad otsa hoiti Ahsgghada kõwa walwe all. Põgeneda oli wõimatu.

Johnny elas oma lastega oma üsttus majas. Ta oli lastehoidjateks wõinud laks naist, ühe wana ja ühe noore. Tema ise hoolis lastest wähe. Ta mõttes wiibitsid ainult Ahsgghada juures. Mis kasu oli tal lastest, kui tal puudus Ahsgghada?

* * *

Uga ühel ööl oli Ahsgghada seal. Johnny istus oma toas ja wahlis mõttes oma ette, kui ta wäike naine tema tuppa astus.

„Johnny sahib!“

Noormees lähwas firgetks. Suuril filmil wahlis ta Ahsgghadale näkku.

Ahsgghada tulkus lina juure ja langes sinna minestades pörandale.

Johnny tormas tema juure, tõstis ta sülle ja wiis woodisje. Ahsgghada käd olid werised. Noormees, kelle waim muudu alati ärgas, põlwitas pörandal ja raputas minestanut. Witmaks kargas ta jalule, kõit wett ja niisutas Ahsgghada filmi ja dimukohte.

Neiu awas filmad, wõdrastades ringi wadates. Johnny langes ta ette põlwili ja suudles ta nägu.

Pittamisi tuli Ahsgghadale meelemärkus jälle tagasi. Ta tõrjus Johnny enesest eemale:

„Ära puutu mind, ma olen roojane. Sa ei tohi mind enam puutada!“

Nüüd lohtus Johnny:

„Ahsgghada, mu wäike naine, ole ometi wiisilik. Kõik on ju jälle hea. Ma teadfin ju, et ja minu juure tagasi tuleb!“

„Sa ei tohi mind puutada. Üks teine mees on mind roojaстанud. Siimlitse minuu käsi! Ma tegin midagi, mida ütski India naine weel ei ole teinud. Tapfin ta ära, nagu ma seda lugesin sinu raamatust, mis räägib suurest kuningannast!“

Johnny lohtus:

„Sammik, Ahsgghada, toibu ometi! Mis lohtust ja räägid?!“

Noor naine wajus jälle minestades woodisje. Johnny jooksis wälja, kutsus ühe teenija, andis talle käsu hobuse turjale karata ja filmapilt jaama doktoril järele sõita. Uga ruttu! Jäna fabulata lastest kinni hoibes kihutas pois teele.

* * *

Mõrrikatatsõ oli Ahsgghahs wahpeal ilmstis tulnud.

Ahsgghada oli oma mehele, kui see teda jälle piinata tahtis, terawa noa, mille ta waiwade wahpele peitnud, südamesse tõrganud.

Siis oli ta põgenenud.

Warsti peale seda oli mehe ema kurtieo kohale sattunud. Ta jooksis külas kõrwendades ringi — et inglased ta poja tapnud ja Ahsgghada ära wõtnud...

Arwus ja kawa warjatud wiha Johnny wastu mõjusid koos. Tema oli indialaste pühamaid tundelid riimetanud, abielus naise ära rööwinud ja selle mehe tapnud.

Tõuks torm.

Elajat inimenes ei suudetud enam taltsutada — kawa warjatud wiha rõhujate wastu päästis walla. Warjulhoitud sõjarlistad olid kobe platfis. Nagu kulutult lendas teade külast külla. Kes lee was tu rääkis, löödi maha.

Sabanded kogusid kofku ja jooksid teed mööda Dellandü poole.

Wana arst oli juba moodis; hädawaewalt rüetud ta ja kihutas kästjala seltsis Johnny maja poole.

Uhsghada oli wahel ajal jälle meelemärfusele ärganud. Dub flmüts, jutustas ta tapmisseft. Dubusega oli Johnny ta teatust kuulnud ja ta weriseid käsi pefenud.

„Lapsed,“ karjus Uhsghada, „näita mulle ruttu lapsi. Sa pead nendega põgenema, ruttu, näita mulle neid! Seni lafe hobused sadulbaba. Sa pead põgenema! Nad tulewad, Johnny kallid, ja tapawad su ära!“

Johnny saatis ta wäikesse ruumi, kus Wiktoria ja wäike Johnny magasid.

Uhsghada jooksis woodi juure ja kiskus lapsed üles, neid suudeldes ja rinnale surudes. Ghmatanud lapsed hakkasid nutma.

„Zmus doktor.“

Ta ehmatas koledest, kui wäike naise Johnny juureft leidis Tema oli juba kuu aega Indias ja teadis, mis selle loo tagajärjed olid, jefi ta arwas, et Johnny Uhsghada oli ära rööwinud. Aga kui ta nüüd asja tõffest seifukorraft kuulis, kofkus ta weel enam. Ta teadis, mis nüüd tulemas oli.

„Johnny, meie peame põgenema nii ruttu kui wõimalik jaama. Indialased tungiwad weel täna sinu maja kallale ja siis olgu Sumal sinule ife armuline. Nad kfiwad su tätkidels. Ruttu, ruttu hobused, kui see juba hilja ei ole!“

See oligi juba hilja!

Wihafelt kfiendades lähenes indialaste parw igalt poolt majale.

„Üles wäikesse torni!“ kfiendas arst.

„Wõta kõiit sõjariistad ja moon üles kaasa!“

Ta ajas kolm poisfi ja kaks naisteeniijat trepift üles.

Uhsghada kandis oma lapsi.

Johnny barrikaderis doktori abiga kõiit nkes ja alnad. Siis jooksid nad püfsidega üles.

Poisfid liikati nurka ja ahwardati neid maha lasta, kui nad ennast liigutawad.

Uhsghada oli lastega pörandale istunud ja hakkas püfsse laadima.

Kui tihti oli ta ju ekspeditioonil ajal oma Johnnyt jahtidel saatnud, enesel püfs ja revolver kaafas.

All tulid efimesed indialased, oma walge burnuse poolest kergeft nähtawad, kinguft üles.

Johnny lastis kofe.

Esimene mees kargas püfsi ja kiskus siis küljest robusse.

Nüüd hakkasid indialased igalt poolt lastma. Kuna ümbriuses ainult ükfitud puud kaswasid, siis olid kallalekippujad heaks märgilauaks.

Johnny pigistas hambad kofku. Üks kuul oli teda paremast käewarrest tabanud ja tegi temale suurt walu. Aga ta ei ütelnud seda teistele. Doktor waatas iga lafengu ajal ettewaatlikult ringi ja sihtis hästi. Iga kuul tabas, nii temal kui Johnnyl.

Uhsghada laadis püfsse ja lastis wabel suure elewandipüfsiga, mis kuuli walju müri-naga wälja wirutas.

Itka lähemale nihkusid indialased.

Neid oli liig palju.

* * *

Jaamas kuuldi püfsilaskmist; eriti elewandi-püfsi müriin torfas kõrwu.

Wahilolew ohwitser lastis äratada koloneli. Oli juba selge, et püfsilaskmine kajas Ufsgah tee äärest, kus Johnny maja seifis.

Kolonel lastis sõdurid äratada.

Kümne minuti pärast ratsutas üks jaostkond Ufsgah sunnas teele. Garnison jäi walmiks.

Pooltel teel märkasid sõdurid, et tulefammast taewa poole tõusis.

Tuhatnelja kihutati edast.

Indialased olid hungalowi (afunduse) kõrwalhooned põlema pannud.

Enam kui nelikümwend surnut ja haawatud lamasid aafabel.

Indialased olid wihased kui marus. —

Nüüd olid nad korraldanud tormijooksu, olid karjataupa jooksnud ata juure, sealt kaks meest üle wisanud ja siis jälle tagasi wooganud. Surnud ja haawatud jäid lamama.

Ükfitelt tõusis alt maja küljest tuli üles. Kuin puu põles kui tuletikl.

Suits tungis torni ja ahwardas inimesi ära lämmatada.

Poisfid jooksid doktorift üle ja põgenesid alla.

Tema pani akna tule poolt küljest kinni, et suits enam fiske ei tungiks.

Trepift üles hiilfisid kaks indialast — need olid tulefütatajad.

Johnny lüi ühe neift püfsilaega maha. Teine tugew mees tormas nooremehe kallale. Johnny, teda haaw käewarrest takistas, et ei saanud temast efiti jagu. Doktor kiskus teda lasta, aga see oli wõimatu, jefi et mõlemad üksteise ümbert kinni hoides pörandal wäher-

basid. Siis kargas Johnny püsti, tormas läheneva väenlase kallale, tõrjus ta lahtise akna poole ja lihts ta aknast välja. Peaaegu oleks mees ka Johnny enesega kaasa liikunud, seal aga kargas Ahsgghada Johnnyle appi ja hammustas oma teravate hammastega nii kõvasti mehekätt, et see käe lahti lastis ja karjatades alla sügawikku kukkus.

Indialased all karjusid vihas. Veel mitu meest tungisid maija ja õue. Õlmene mees, kes pea luugist sisse pisis, sai kuuli ja kukkus ka kolm teist ühes rebelliga maha.

Siis lajasid märguanded.

Indialaste kisa suurduis.

Nähti sõdurid, wiitati püsisid käest ja põgeneti. Kes küllalt kiire ei olnud, tapeti maha.

Doktor aga kihutas peatuks läinud kaks naissteentjat trepist alla; tema ise wõttis wäikse Johnny ja järgnes.

Palawus ja suits olib wahapeal muutunud wäljakannatamatuks — jälle kukkus Ahsgghada minestades põrandale.

All tungisid sõdurid põlewasse majasse.

Johnny wõttis ksendawa Viktoria Keitipidi hammaste wahela, tõstis minestanud Ahsgghada oma terwele käewarrelle ja läks läbi lämmitawata suitsu redelit mööda üle indialaste surrukahade alla.

Teisest korraft allapoole oli trepp juha põlemas. Johnny jooksis akna juure, ronis aknale ja kargas oma koormaga alla sügawikku.

Temale rutati appi ja wiidi tema, laps ja Ahsgghada tulepiirkonnast välja.

Samal filmapiigul kukkus maja kottu.

* * *

Järgmisel päewal läks karistusjalk välja. Wiiskümmend meest, wiieft külasi igast ühest kümme meest, lasti elanikkude filma all maha. Teised sadamiskümmend wangistati ja wiidi Dellandusse. Neid wotas mitmeaastanewangistus.

Ra Ahsgghada oli wangistatud. Inglise seadused on waldad.

Johnny ei olnud midagi tegemata jätnud, et teda wabastada.

Kõik oli asjata.

Ahsgghada oli tunnistanud, et ta oma mehe oli ära tapnud.

Ja mõrksukatöö wotas surmanuhtlust. Keegi ei wõinud Ahsgghadat selle käest päästa.

* * *

Kohtumaja õues jättis noor õnnetu India naine Johnny Zumalaga. Järgmisel hommikul pidi surmaotjus täide saabetama.

Johnny mõirgas kui noor härg. Pefsis oma ümber, tahtis wahid ära tappa.

Tema wäikse naise tahtsid nad ära tappa!

See oli wõimata! See ei tohtinud olla!

Hilglajõul surus ta Ahsgghada oma rinnale ja ksendas kui meeletu:

„Tete ei toht teba tappa! Tema ei teinud midagi ülekohut! Jätke mulle mu wäike naine! Ma löön kõik maha, kes teba minult tahab rööwida! Minu oma on ta! minu oma! Keegi ei toht teba punituda!“

Ja jämedad pisarad woolasid ta silmist.

Ahsgghada rippus ta kaelis. Silistas oma waba käega masinikult ta juukseid, suudles pisaraid ta põskedelt. Raitak lahti olib ta suured sõstrafilmad, nagu waataksid nad juba teise maailma:

„Minu Lemmik. — Johnny, sina minu atmus mees!“ —

Õhwitterid õues pöörasid neile selja. Keegi ei jaksanud seda südantõhestawat lahkumist pealt waadata.

Need wanad koloonia ametnikud, kes juba nii mõndagi koledat näinud, pigistasid hambad kottu, et mitte waljusti nutma hakata.

Wana doktor läks koloneli märguande järele keset õue seiswa paari juure:

„Johnny, ole mõislik! Me telegrafeerisime asekuningale, weel on lootust. Sa teed Ahsgghadale ju lahkumise liig raskesti!“

„Jah, mu Lemmik,“ fofistatas wäike wapper naine, „minu Johnny sahib, kõik saab weel heaks. Mine doktor sahtibi seltsis ja lasse mind pisut puhata. Olen ju nii wäsinud. Mine, mine — minu Johnny!“

Itka ja itka jälle suudles ta Johnny suud, filmi, palgeid.

„Mine, Johnny, tule õhtul tagasi. Mina olen ju nii wäsinud.“

Läbi pisarateloori waatas ta temale filma.

Doktor ja kolonel wõtsid ta käed Ahsgghada õladelt. Weel lord suudlesid nad üksteist, siis wiisid kolonel ja doktor wankuwa mehe õuest välja.

Wikkamisi läks Ahsgghada noorele mehele järele, langes liiwa peale põlwili ja suudles Johnny jalajälgest.

Doktor tuli tagasi ja tõstis ta üles:

„Aga laps, kuidas wõid sa niisugust mustust suudelda!“

"Seal, kuhu Johnny jälg astunud, doktor sahib, seal mustust enam ei ole."

* * *

Silja õhtul tuli Deihist asukuningalt armuandmise palwe peale eitam vastus.

Doktor läts veel kord Ahshghada kongi. Mein ei teadnud veel, et armuandmise palwe oli tagasi lükatud. Ja ei lootnudki armuandmist. Sest kes mõtleb India pärismaalasele armu anda.

"Doktor sahib, kas suremine on wäga walus?"

"Et, ei, nuu laps!"

Wana arst neelatas, kõhatas ja nuuskas nina. Ahshghada ei pidanud nägema, et ta filmi kulwatas.

"Hommi ku tella wient on veel palju aega — kui ma ometi magada saaksin ja mitte ei peaks wahetpidamata mõilema Johnny peale. Lapsed et saa sellest veel aru!"

"Ma annan sulle midagi magamiseks. Sellejärele magad sa kuu!"

Doktor wõttis taskust karbi morfiumpriitiga. Ahshghada wahtis tarretult oma ette.

Westitastust wõttis doktor wäitse pruuni klaasikese, lastis nõela sügawasti sellesse ja tõmbas käepidime üles.

"Nii, Ahshghada, anna mulle oma wäike kassi!"

Wastuastult pani neiu oma käe arsti kätte. Kui arst talle nõela käewarresse pistis, tulsatas ta pisut, siis aga hoidis ta käe arsti käes.

Ettewaatlikult tõmbas arst nõela haawast välja ja hõõrus seda oma taskurätikuga. Siis surus ta wäitse naise kottusse.

"Doktor sahib, kas tulete hommi ku minuga ühes?"

"Jah, mina tulen wistiski!"

"Mu waene, waene Johnny!"

Wastuult wajušid ta silmad kiini. Siis hatkas ta tasakesi laulma Johnny armamat laulu. Morfiium mõjus. Itka tasemats jäi hääl, siis kustus laul.

Doktor filmiises teba põnewalt, pidades ta werejoont oma näpu all.

"Johnny, minu John — ny sahib. Ma armastan sind. . ."

Billamist ajas doktor enda sirgeks ja filmiises õnnetut naist. Siis kummardas ta ja kuuldas ta südame lööki. Siis wõttis ta morfiumpriitist niilist karbi, hõõrus seda oma warukat wastu ja hoidis selle Ahshghada suu ees.

Mõned sekundid. Siis filmiises ta läikawat pinda. Hügedhku selle peal ei olnud.

"Sumal saab mulle andeks andma, et ma oma wõimust kurjasti tarwitistan," sohkstas wana arst.

Wael kord kummardas ta surmu kohale, pani käed talle risti rinna peale ja suubles tasakesti ta otsaesist.

(Lõpp.)

Palwe pühapäewale.

Saksa luuletaja Gustav Schüler.

Kõigile, kes eksirajal,
ole sina kodumaaks;
juhi neid, et õigel ajal
nad kõik jälle koju saaks!

Kõigile, kes wäsind waewast,
mis tõi äripäewatöö,
anna täna näha taewast,
et kord lõpeb mureöö!

Kõigile, kes armust ilma
töötanud on päewa kuus,
pane rõõmusära silma,
kallis pühapäew, sa uus!

Kõigile, kel hing ei mahu
enam meie ajasse,
anna oma püha rahu,
wii nad taewamajasse!

New-Foundlandi liiwaseljandikul.

Norra kirjanik Knut Hamsun.

Kuude kaupa seisime liiwaseljandikudel ja püüdsime kalu. Suvi ja talw tulid ja läksid, ja meie seisime ikka weel samal kohal, keset merd, kahe ilmajao — Euroopa ja Ameerika — rajal. Neli wõi wiis korda läksime Miqueloni kalu müüma ja toidumoona peale wõtma. Siis läksime jälle wälja merele, heitsime ankrud sealsamas wälja ja püüdsime kalu — ja läksime uuesti Miqueloni kalu müüma.

Mina ei käinud iial linnas. Mistarwis pidingi ma sinna minema? Seal oli vähe inimesi näha, sest seal elasid ainult mõned kalamehed ja kaupmehed.

Meie laev oli Wene laev ja kandis nime Kongo, wana pargas, mis mõlema külje peal weel wanast ajast saadik mõnda pooleldikaetud suurtükiwärawat kandis. Meid oli laewal kaheksa meest: kaks hollandlast ja üks prantslane, kaks wenelast ja mina; teised olid neegrid.

„Kongol“ oli neli paati. Nendega sõitsime hommikul wälja ja kiskusime nöörid paati, suwel kell 3, talwel koiduajal, ja õhtul lasksime nad jälle wette, ikka samale kohale, seitse-kuni kaheksasada sülda „Kongo“ ette.

Üks päew möödus nagu teinegi, ikka seisime seal. Waheldust meil ei olnud; alati ei teadnud me sedagi, kas oli püha- wõi esmaspäew. Ainus asi, mis meie olukorra teiste New Foundlandi kalameeste omast lahutas, oli see ebarilikkus, et meie kaptenil naine laewas oli. See naine oli noor, aga wäga wastik olewus, kel suured käsnad käte küljes ja kes muidu ka wäga kõhn ja wäike oli.

Me nägime teda peaaegu igal hommikul, kui laewalt lahkusime; ta oli siis parajasti tõusnud, oli unine ja wäga korratult rietatud. Ta wõis just meie silmade alla istuda ja — ei, jutustada, on seda wõimatu. Aga ehk ta küll nii kasimatu oli ja peaaegu iialgi meiega ei rääkinud, oli ta meile ometi armas, meile kõigile, igatühele omal wiisil, ja ükski meist ei oleks tahtnud temast

ilma olla. Nii wähenõudlikuks olime jäänud.

Meie ei olnud kellegi meremehed, olime ainult kalurid. Meremees sõidab ikka edasi, jõuab kusagile ja lõpetab wiimaks oma sõidu, kui kaua see ka kestab; aga meie, meie seisime paigal, igawesti ja alati paigal, kõigi oma ankrutega liiwas. Ja see oli nüüd juba nii kaua kestnud, et me lõpuks enam ei mäletanudki, missugune manner õieti wälja näeb. Olime wäga suuresti muutunud. Igawene paigalseisimine oli meie teinud tuimaks, kummaliselt tuimaks. Meie ei näinud muud kui udu ja merd, ja ei kuulnud muud kui tuult ja tormi, ülewalt ja alt; meid ei huwitanud enam ükski asi ja me ei mõtelnudki enam midagi.

Miks pidimegi mõtlema? Meie alaline jandamine kaladega oli meie enda teinud kaladeks, kummalisteks, lihalaadilisteks mereelukateks, kes laewal roomasid ja iselaadi, ainult meile enestele arusaadawat keelt kõnelesid.

Me ei lugenud ka, mitte midagi ei lugenud meie. Kirjad siia merele meie juure ei jõudnud, ja peale selle oli teraw udu, mis sisse hingasime, ja meie igapäewane toimetus tooreste kaladega, meie alaline wiibimine siin liiwajoome del kogu meie elurõõmu ära surmanud.

Me sõime, töötasime ja magasime. Ainus meist, kes weel täitsa ei olnud pead kaotanud ja elust weel weidi osa wõttis, oli prantslane. Tema tõmbas mu kord lael kõrwale ja küsis kõige tõsisemal toonil:

„Kas arwad, et kodus nüüd sõda peetakse?“

Nii tuimaks olime jäänud kõige wastu, et me üksteisega peaaegu ei enam rääkinudki. Me teadsime wäga hästi, milline wastus küsimusele järgneb, ja selle juure tuli weel, et meil suur waew oli wastamisi üksteise keelest aru saada.

Mis aitas nimelt see, et meie laewal ametlikuks keeleks oli Inglise keel! Nii hollandlased kui prantslane ei wiitsinud seda ära õppida, ja isegi kui wenelased midagi pikemat rääkida taht-

sid, läksid nad lõpuks pahaselt oma keele peale üle. Lühidalt — me olime igas suhtes abitud ja mahajäetud.

Agaga mõnikord, kui nõnda istusime ja wõrke paati kiskusime, sõitis wäljas meist mööda mõni wäljarändajate laew, suur mürakas, mis kord wilistas ja siis kohe jälle udusse kadus. Need määratu suured laewad, mis silmapilguks nähtawale tulid ja siis jälle kadusid, olid meile peaaegu õudseks nähtuseks. Kui see sündis pimedas ja laewatuled meile kui ümmargused hõõguwad härjasilmad otsa wahtisid, tuli meie suust tihti äkiline hirmu- ja imestusekisa. Waikse ilmaga ulatas selle määratu suure tondi õhurõhumine kuni meieni ja meie paadid kõikusid pärast weel kaua weepinjal, mille mööduw aurik oli lainetama pannud.

Wõis ka juhtuda, kui ilm selge oli, et minu paadiseltsimees van Tatzel, kel head silmad, kaugelt mõne purjelaewa leidis; aga need ei tulnud meile iial nii lähedale, et oleksime tema lael wõinud mõnda inimest näha. Nii siis ei näinud me peale oma inimeste iial kedagi teist: peale koka, kaheksa kaluri, jookswahaige kapteni ja ta naise.

Kummalised meeleliigutused wõisid mõnikord meis tekkida, kui istusime ja nõõre winnasime ja neid peaaegu nagu ei jõudnudki wälja winnata: siis oli meil, nagu hoiaks meil õngesid mingisugused peidetud käed sügawikus kinni ja kisuks meie paadi küljeli. Me hoiatasime üksteist lõgisewail hambail ja meeletus hirmus. Me unustasime, kus olime ja mis tegime, saime ikka enam ärritatud selles wõitluses meresügawiku nägemata wõimudega, kes lahti lasta ei tahtnud, mis nad kord juba olid kinni wõtnud.

Kui mõni kalur selle helewuse sai, siis üteldi seal, „tema laulwat selget ilma paludes“, sest me arwasime, et selle juures udu süüdi oli. Mõnikord paistis meile ka, kui istusime ja jõime, nagu noogutaksid imetaolikud olewused merelt udust meile pead, oma suurt karwust pead, siis jälle kadudes. Ja kaduwad, weniwad tondikujulised waimud heljusid udus nagu suure mäed, jooksid siia ja sinna, selle järele kust tuul puhus, oma mantlit raskesti järele wedades.

Van Tatzel ja mina nägime kord ühel ajal ilmutust, mis meid tarduma pani: see oli ühel pimedal õhtul, kui parajasti wõrke wälja panime: me nägime meest, kes õhus üles-alla õõtsus; ta pea oli tuleleekides ja ta hingeõhk oli kui tormituul — mõlemad kuulsime seda. Pisut aega hiljem läks meist üks aurik mööda; me karjatasime, kui ta wilistas — siis kadus ta . . .

Agaga kui me ennelõunat olime nõõrid paati winnanud ja oma täie paadiga „Kongo“ juure jõudsimel, tegid meie hea saak ja rahulolemine, et selle päewa kõige pahem töö tehtud, meid tihti teisel wiisil jõledaks ja ärewaks. Nii sündis mõnikord, et päris ebaloomulikku röömu tundsimel kalade piinamisest, ise oma kalade piinamisest. Eriti wenelased olid selle peale aplad. Nad wõtsid kaladel peast kinni, pistsid sõrmed neile silma ja hoidsid nad nii kõrgele, naerdes ja neid silmitsedes.

Ühel päewal märkasin ma, et üks wenelane toorest kala hammustas, selle juures silmi kinni pigistades ja kalast paar minutit kinni hoides.

Need raswased kalad mõjusid üldse meie peale palju; me saime ärewaks, kui nende kehad awasime, me lõikasime neil kõhud elawalt lahti, segasime nende sisikonda ja määrisime endid werega, enam, kui see tarwilik oleks olnud.

Prantslane hoidus neist loomalikkudest himudest, aga selle wastu oli ta otse meeletult armunud kapteni naisesse ja ei suutnud seda warjata. Ta ütles seda meile otse awalikult.

„Ma armastan teda, jah, Jumal aidaku mind, kuidas ma teda armastan!“ ütles ta mitu korda päewas.

Ka üks neeger, keda me kutsusime „doktoriks“, sest et ta oma noores eas oli pisut arstiteadust studeerinud, oli temasse wäga armunud; kui ta mulle seda teatas, oleksin ta peaaegu maha löönud armukadeduses, sest minugagi oli asi samati.

Agaga kapteni naine ise käis kõhnalt ja tuimalt ja hirmus kasimatult ringi ning ei märganud kõigest sellest midagi. Meie peale ta ei waadanudki. Kord, kui mul ahtritekil midagi tegemist oli, seal, kus tema toolil istus ja tuimalt oma ette wahtis, komistasin ma köie-

rulli otsa ja oleksin peaaegu kukkunud. See wihastas mind nii, et ümber pöörasin ja edasimineku asemel kõierullile tummalt otsa wahtisin. Kahtlemata nägin ma naeruwäärne wälja, aga miks tema ei naernud? Ja miks wahtis ta mind kõik see aja ilma naermata? Aga tal polnud millestki lõbu, ainuski joon ei liikunud ta näos.

„Ta mädaneb elusalt ära!“ ütles van Tatzel oma hullus keeles. „Jumala eest, ta mädaneb!“

Ja ometi ei oleks meist keegi soowinud temast lahti saada . . .

Kui kalad puhastatud ja nõõrid jälle meresse lastud, oli meie päewatöö tehtud, ja me weetsime tunni wõi kaks söömisega ja suitsetamisega. Ja siis läksime oma koikudesse.

Nüüd wõisime, kui liig wäsinud ei olnud, üksteisega pisut juttu westa ja isegi lugusid jutustada, kõike seda jämedalt ja wigases keeles, täis kirumist ja inetuid sõnu . . .

Prantslane teadis jutustada loo mehest, kes kõiki naisi armastas. Selle loo oli ta juba mitu korda jutustanud ja alati sama suure mõnuga. Wenelased olid sellest waimustatud ja naersid wahetpidamata, kui jutustati. Nende rõõm jutu üle oli nagu lastel suur; nad ajasid suu ammuli ja wäherdasid koikus.

„Noh, ja siis?“ küsisid nad alati. „Kuidas läks asi siis edasi?“

Ja ometi teadsid nad sama hästi kui teised, kuidas asi edasi oli läinud.

Van Tatzel aga polnud iial nii õnnelik, kui ta oma lugu jutustas; me tahtsime seda harwa kuulda. Saime temast halwasti aru, tema oskas nii wähe Inglise keelt ja pealegi ajas ta selle ka weel sassi, mis teadis.

Tema oli wanem hollandlane ja wana siga; raske kuulmisega, aga muidu heatahtlik ja wastutulelik. Tal olid ikka watitükid kõrwus, suwel ja talwel, suured watitükid, mis mustusest juba kollased. Meri oli ta lausa lapseks teinud ja ta ei osanud mõelda oma ninaotsanigi. Koikus pikutades suitsetas ta kange tubakat, sülitas hoolimatult põrandale ja algas oma jutustust alati nii:

„See juhtus ühel õhtul Amsterdamis, ütles ta, „see oli ühel õhtul Amsterdamis. Olin parajasti laewale kauba tei-

nud ja wiibisin wiimast õhtul maal. Ei mäleta enam, mis kell oli, aga aeg oli juba õige hiline,“ ütles van Tatzel. „Kui ma ühest õllepoest wälja tulen ja laewale tahan minna, käärin enne püksisääred üles; mäletan, et kummagi haru kaks korda üles käärisin. Aga et ma purjus olin, siis kukkusin põlwili, siis tuikusin minema ja olin parajasti Leopoldi tänawale jõudnud, kui midagi juhtus, mis minusse puutus. Sest ma ei olnud mitte enam windis, kui teda nägin; ta seisis just minu taga, keset tänawat — uskuge wõi ärge uskuge, aga see oli üks — daam.“

Wana narr ajab enda koikus istukile ja silmitseb meid.

„Peen daam!“ ütleb ta.

Ja edasi ta ei jõua. Inglise keel ei jatku enam, ta ei saa enam paigast.

„Tõsine daam käis sinu kannul Amsterdamis tänawal?“ küsis „doktor“ oma koikust nokkides.

„Jah, daam!“ ütles van Tatzel waimustusega ja naerab kogu näost. See erutab teda nii, et ta seda kaks korda tõendab, ja meie kõik naerame teda. Tema katsub edasi jutustada, istub aga kinni ja ei saa edasi. Ta waewab oma wanu peaju kõige hirksamini, et leida mõnda sõna, millega asja selgitada, aga ei leia. Sest just seda tahaks ta heameelega jutustada, ja siis hakkab ta äkki ise oma keeles kõnelema, aga sellest ei saa keegi meist aru. Tema suгуwend on magama jäänud ja norskab.

See oli van Tatzeli lugu, ainus, mida ta tundis ja mis alati siin lõppes. Olime seda kuulnud ju palju korda; ikka algas ta samal kombel ja lõppes niisamati. See oli usutaw lugu ja me ei kahelnud selle juures.

Siis pikutasime pisut aega ja mõtlesime nende jutustuste peale, kuna meri wäljas käratses, lamp wankus ja waht meie pea kohal dekil edasi-tagasi käis.

Siis tuli öö . . .

Aga mõnikord ärkasin ma kesköö jälle, poollämbunud kõigi nende inimkehade wäljaauramistest, kes oma koikudes wäherdasid ja waibad pealt maha paiskasid. Lamp walgustas nende kehasid hallides willasärkides. Wenelased oma pikkades habemetes nägid wälja nagu magawad hülged, kelle jalad paistsid olewat nagu labakindad.

Igast koikust kajasid ohked ja poolikud sõnad; neegrid lamasid ja näitasid hambaid ja kõnelesid ja kohisesid ning nimetasid üht nime.

Noorema hollandlase koikust kajas seesama nimi, siis kohin, kurin, norskamine. Kõik nad wiibisid kapteni naise juures ja igäuks rääkis temast omal keelel. Ainult van Tatzel magas rahulikult, terwelt ja waikselt nagu keeletu—oom.

Teraw kajutiõhk, tubakasuits, higistawate inimeste hais ja kalahais segunesid õhuks, mis otse silmi hakkas, niipea kui ma nad awasin.

Ja siis jäin ma uuesti magama, ja üks määratusuur lill istus minu peal nagu painaja, laskus minule ja imes mu enda niisketesse lehtedesse, rahulikult ja kindlasti, tasakesi ja waikselt. Ja ma ei teadnud midagi enam maailmast...

Siis tuli waht ja äratas mu unest.

Niisugused on nad.

Saksa kirjanik Caesar Flaischlen.

Inimesed on niisugused ja niisugused tahawad nad olla — sina neid ei muudal. Nad kurdawad ja kaebawad ja on kõiges ometi ainult ise süüdlased oma rõõmutu kärsitusega.

Nad elawad ja käratsewad nagu väikesed lapsed mõttetult päewast päewa, ja keegi neist ei küsi ega kaalu, kas ta ise oma teed ise oma mänglemisega kinni ei pane ja kas see, mis ta täna soowib, temale homme weel meeldib. Nad peawad saama, mis näewad, ja kui see neil käes on, siis jätawad nad

ta sinna paika ning ohwerdawad oma rahuliku, waikse õnne rahu ilma mõtlemata silmapilgu tujukale soowile . . . selleasemel, et elu wõtta terwikuna ja suurena, mingisugusena ilusana kiingitusena, ja seda samm sammult rõõmsa südamega ja rõõmsate kätega üles ehitada ning arendada!

*

Kes noor on, see tahab ka noor olla — see on üldine komme. Kui meie noored olime, tahtsime seda ka.

Suwepühal.

P. Grünfeldt.

Suwe päikselaulud soojad,
suwelilled õilmitsewad,
ilu- kui ka eluloojad
toonud meile kaasa kewad.

Toonud meile kaasa küllas,
lahkelt kahel käel andes.
toonud kõik, mis armas, üllas,
seda meile kingiks kandes.

Ja siis süda meilgi põues
ärkab jälle, läheb soojaks,
soojemaks kui ilm on õues,
muutes elu õnnetoojaks.

Suwepüha, kaunis, kallis,
suwepüha, wõluw, waldaw,
meie elus kurwas, hallis,
ole rõõmu rindakaldaw!

Armastuse ohwer.

Tshehhi-Saksa kirjanik Kurt Münzer.

Selle, minu arust liigutawa, loo tahan ma jutustada sellepärast, et ta mulle näib olewat sümbool maailma tuhatkordsetest sündmustest. Mis kõigis mõeldawates kujudes igalpool võimalik on, ilmub siin tihenenult täitsa tähtsuseta ja kurwas loos Tõeasi on, et armastus ohwiga, mis ta toob, armastuse käest annab, et ta ostuhinnaga, mis ta armastatud olewuse eest maksab, selle olewuse eemale peletab jne.

Milada oli ta nimi ja ta teenis Praaga linnas paljudes majades pesutüdrukuna. Ta oli kakskümmend aastat wana, maalt tulnud, sest et tal seal kõik omaksed olid ära surnud, ja ei osanud muud kui tööd teha, raskesti ja wäsimata. Nüüd pesi ta pesu linna majades, astus wara kolde ja pesupali ette, sõi allatoodud eine, lõuna ja õhtusöögi niiskel pingil istudes, ja läks õhtul koju oma wäiksesse tuppa alewis, teisel pool suurt silda. Magama uinudes kuulis ta oma waikses tänawas, kuidas Moldau jõgi lahkesti wulises.

Tihti algasid temaga juttu poisid, ka herrad, kui ta pikemaks muutuwa päewa widewikul koju ruttas. Aga tema jooksis kõigist kiusatustest mööda. Pühapäewiti rändas ta wälja maale, kusagile kingule, lamas seal rohus, päikses, lillelõhnas, waikuses, tuimalt nagu loom, kes elust mõttetust rõõmu tunneb.

Ühel hommikul pärast niisugust alati wäsitawat pühapäewa — sest, ta jäi nõrgemaks, kui ei töötanud — jäi ta tööle minekul pisut hiljaks, ja kui ta hingetult õuewarawast sisse pööras, pörkas ta ühe noore herraga kõwasti kokku. Neiu kiljatas ja noor herra naeris, hoidis tal kinni, sest et neiu tuikus, kuni noormees äkki, üsna äkki tõsiseks jäi, neiu lahti laskis, tagasi astus ja ütles:

„Kes sa oled?“

„Milada,“ wastas neiu ja silmitses teda oma särawate sinisilmadega. Üks ta juuksepatidest oli tal kokkupõrgates õlale karanud ja rippus tal nüüd üle rinna alla kuni puusadeni — tume hiilgaw madu, kõwa must siid, weel

lõhnates pühapäewasest rohus ja päiksest.

„Pesen herraste pesu,“ jatkas ta kohmetult, kui noormees waikis ja teda silmitses. Paljude meeste pilgud olid juba tema peal wiibinud, kuid weel polnud ta üht pilku tunnud. Ja selle üliõpilase silmad tungisid nagu magus walu ta weresse. Ta punastas, tegi kniksu ja lippas minema. Ikka weel kandis ta, nagu kodus külas, rätikut peas, aga ta rätiku alt rippusid ta juuksepatid üle selja alla, need toredad neilupatsid, mille hiilgaw, kõwasti palmikusse seotud toredus wäljendas tema lapsehinge süütust ja südamlikkust.

Kui ta õhtul kell kaheksa majast wälja astus ja laiale, widewikust walgustatud Wentseli platsile jõudis, — oli juba aprilli lõpp ja peaaegu sama soe kui mai — tuli noor herra temale järele. Ta kahmas kinni neiu juuksepatidest, kui see ühesse kõrwaltänawasse pööras, ja neiu jäi seisma nagu ohjast hoitud hobune.

„Imeilus oled sa, Milada,“ ütles noor üliõpilane. „Kas usud, et mind wõiksid armastada?“

Tagasihoidlik, süütu, puhas, kombelik neiu wastas:

„Usun küll, herra —“

„Toredad on sinu juuksed, Milada. Olen wäga rõõmus, et tahad mulle hea olla. Sa ei pea kartma. Mina tahan sind wäga armastada. Ütle mulle, kus ma sind saan näha.“

Ja nädal aega, ükskõik kust majast neiu õhtul tuli ootas noor herra teda wäljas. Ta keerutas neiu patid oma käewarre ümber ja pani oma käewarre siis neiu piha ümber. Moldau ääres suudles ta teda. Wagana laskis neiu seda sündida.

„Armastad sa mind juba, Milada?“

„Oh herra, kõigest südamest.“

Kümnendal päewal küsis noormees:

„Kas tohib kord sinuga ühes tulla, Milada? Sinu tuppa ja natukeseks ajaks sinu juure jääda?“

Nüüd jahmatas neiu. Ja noormees mõistatas seda walesti ja ütles:

„Sina ei tohi kunagi karta. Sest mina tahan ju alati ainult seda, mis sina tahad.“

Aga neiu oli sügawasti ehmunud ainult selle mõtte juures, et see rikas, peen noor herra toredast linnamajast pidi astuma tema kitsasse toakesesse. Seal ei olnud sohwat, ei ka pilti seinal, ainult wilets sitsitükike akna ees, ei waipa, ega midagi, ei midagi kõigest sellest, millega noor herra oli harjunud. Tema aeglaselt töötawas peajus keerlesid mõtted ja kaalumised. Siis ütles ta:

„Jah, tunahomme õhtul. Tulge kell üheksa, siis ootan ma Teid.“

„Mitte praegu, mitte täna, Milada?“

„Oh ei,“ hüüdis neiu hirmuga.

Terwe päew kulus tal järelmõtlemiseks, kuidas ta oma toa wõiks teha selle noore herra wastuwõtu wäärseks. Ja kui noor herra teda õhtul kohtas, oli ta peaaegu kohmetu asjatunust arupidamisest. Aga äkki, kui noor herra, oma harjunud wiisil, tema juuksepatse suudles ja tema piha ümbert kinni wõttis, teadis ta mis tal teha oli.

Järgmisel päewal palus ta herrastelt, kelle juures ta pesi, enesele ühe tunni waba aega. Ta läks esimese frisööri juure ja pakkus talle oma juuksed müüa. Frisöör kaalus kaupa, tegi Milada juuksed lahti, nii et Milada nendest üle oli ujutatud, ja tegi wäga hea ja kõrge hinnapakkumise. Õnnelikult noogutas neiu pead, ja kui ta ärist lahkus, olid tal rätiku all ainult weel lühikesed poisijuuksed.

Aga ta naeris ja rõõmustas ning jooksis ärist ärisse, andis saadud kroonid heameelega wälja ning koormas enda kõiksugu pakkidega. Ja kui ta õhtul kell 8 oma tuppast astus, siis laskis ta nagu anneteandja haldjas waiba ja aknaeesriided põrandale langeda, peale selle kirju padja ja pildi, mis kujutas mägestikku ja järwe. Warajased roosid wõttis ta paberi seest, pudeli magusat weini seadis ta lauale ning puuwilja, millest ta arwas, et üllad inimesed neid eelistawad.

Ja eesriided kinnitas ta akna ette puule, waiba laotas ta põrandale. Waip ei olnud suur, aga sellele asetati oma ainsa tooli ja toolile pani ta padja, mille

läbi tool muutus temale kuninglikuks istmeks. Aga alles nii oli kõik hea ja ilus armsama tarwis. Enese peale ta ei mõtelnud. Ta jäi niisuguseks, milline ta oli. Ta oli rõõmu ja uhkuse pärast nagu palawikus.

Nii jõudis kell üheksa peale, ja noor herra tuli trepist üles.

Neiu awas ukse ja noor herra tuli tuppale.

Oo, tulija ei waadanud ringi, ei näinud waipa, patja, weini . . .

„Milada.“ ütles ta, tõstis käe ja sidus ta pearätiku lahti „Wiimaks ometi, Milada,“ ütles ta õrnasti, „sinu juuksed, su toredad juuksed —“

Nüüd langes rätik, ja noormees kokkus tagasi.

„Sinu juuksed,“ kordas ta.

Neiule tulid nad alles nüüd jälle meele.

„Müüsin ära!“ hüüdis ta rõõmsasti. „Müüsin nad ära;“

„Müüsid ära, Milada?! Mispärast?“

„Oh herra,“ wastas neiu tasemini, peaaegu kokkudes. „Seal see waip, see ilus padi, wein — —“

Ta jäi noore herra pilgu ees tummaks.

Wiimaks, waikimise järele, millest neiu iial aru ei saanud, ütles noor mees:

„Kas sa ei oleks wõinud oodata? Mulle ütelda, et niisugust sodi armastad ja soowid? Kes sa oled, Milada? Kas nägin ma und? Waiba ja weini eest müüd sa ära oma juuksed? Miks siis mitte kohe oma hinge? Seda sul mitte ei ole, Milada? Ja mis maksab sinu keha? Aga nüüd ei taha ma seda enam... Nii wäga armastasin ma sinu juukseid, ja sina müüd nad ära selle tühise kauba eest!“

Neiu ei ütelnud mitte: sinu pärast... Kõige hirksam kokkuwus pigistas ta kõri kinni.

„Ela hästi,“ ütles noor herra.

Ja neiu laskis tal minna, häwinenud neiu pettunud mehe... Ta ei jooksnud temale järele, wahtis oma põlatud asju, mis ta ostnud temale oma iluduse hinnaga. Ta kuulis teda majast lahkuwat, langes tema põlatud waibale põlwili ja peitis oma inetuks tehtud pea kallisse, põlatud padjasse . . .

Magus kihwt.

Persia muinasjutt.

Shah Dshemshid armastas üliwäga wiinamarju, ja ta alamad teadsid seda. Sellepärast töid nad temale neid nii suurel hulgal kingituseks, et shah neid lõikuse ajal kuidagi kõiki ei jõudnud ära süüa. Et aga mahla peatamata nauvida, pigistas ta selle ise wälja.

Nüüd juhtus kord, et tal mahla palju oli ja ta selle laskis kõrwale panna. Kui ta seda hiljem tarwitada tahtis, oli see käärima läinud ja kibe, nii et Dshemshid selle pudelitesse täitis ja need pudelid kihwtiks nimetas.

Mõni aeg hiljem sai ta armsam naine Fatime nii hirmsa peawalu, et tahtis ennast ära tappa. Need pudelid sattusid talle kätte; ta awas ühe neist ja jõi — ja jõi, kuni pudel tühjaks sai.

„Magus kihwt“, sosistas ta õndsalt naeratades ja uinus magama, et teisel hommikul terwelt ja rõõmsalt jälle ärgata.

„Oh see magus kihwt.“ sosistas ta uuesti ja jõi seda, ka kui tal peawalu ja suremise lusti ei olnud.

Shah Dshemshid tabas teda magusa kihwti nautimise kallalt ja maitstes seda ka ise.

„Oh sa rõõmude päew!“ hüüdis ta. „Jumal on meile kõige toredama kingituse annud!“

Sestsaadik tehakse Persias weini ja juuakse, ja luuletajad on temast laulnud, Hafisist kuni kõige uuema ajani, aga „magus kihwt“ (el zeher-e-kloosh) on weel praegu ta nimi.

Rôômu rohusedel.

Ameerika kirjanik Orison Swett Marden.

Kord elas kuningas, kes oma wäikest poega wäga armastas ja igapidi püüdis teda õnnelikuks teha. Ta kinkis pojale wäikse hobuse, pilte ja raamatuid, hulga mänguasju jne. ja andis talle ka hulga mänguseltsilisi — lühidalt: tegi kõik, mis iial wõimalik ja raha eest saada oli.

Aga noor kuningapoeg oli sellegipärast õnnetu. Tal oli otsaesine kibras ja ta igatses alati seda, mis tal ei olnud.

Siis tuli kuningakotta keegi nõid. See nägi kuningapoja tusast nägu ja ütles kuningale:

„Wõin sinu poja teha õnnelikuks ja ta otsaesise kibrutamise muuta naeratuseks, aga sa pead mulle selle eest

palju raha maksma, kui oma saladuse temale awaldan.“

„Hea küll,“ ütles kuningas. „Mis sa nõuad, selle ma sulle annan!“

Nõid wiis poisu üksikusse tuppa ja kirjutas seal mingisuguse walge wedelikuga midagi paberile. Siis andis ta poisile küünla ja ütles talle, hoidku tuli paberi all ja waadaku, kas ta siis kirja näeb lugeda.

Selle järele lahkus nõid.

Poiss tegi, kuidas oli õpetatud, ja walged tähed muutusid ilusaks siniseks. Ta luges sealt sõnad:

„Näita iga päew kellelegi lahkust.“

Kuningapoeg tegi selle nõu järele ja sai kõige õnnelikumaks poisiks kogu kuningriigis.

Kaljo Ilo.

Piiri Kaljo.

Kui põhjamere kaljusel kaldal hakkab koitma, siis liugleb Kaljo Ilo tasakesi taewa piirilt alla mägede kõrgeile tippudele, laskub laialt üle nende. Seal kummardessuudleb ta päikese tõusu ajal laewu wabal merel, hooneid laial legendikul ja uhkeid puulatwu laantes. Suudluse soojast ärkab sädelew elu ning iga päikese lemmik leiab kiirelt omale kohase wiisi häälega wõi hääleta hüüuks „tere tulemast“ wägewale wirgutajale. Ei heiduta teda keegi, ei tumedad wilud warjudki, mille südame sügawusse tal raske tungida, waid wõimsalt rind täis löömawat tuld sirutab ta end wiimaks wabalt üle kõige, mille eest taewas katmatu — ise kahwatades nõrgestab ta elustawal andumise jõul loome ning taimi. — Ja warjud taganewad, lühenewad, jää sulab ja kaljud kuumawad. Kus kõndimas Kaljo Ilo, sinna koguwad linnud ja loomad, ning taimedki sirutawad igatsedes sinnapoole oma

päid Kõik nad pakuwad temale andeid: südame soojust, ilu lõhna ja muusikat, ei teades ise, et nende omadused pärit temalt endalt. — Wiibu möödudes tõmbab Kaljo Ilo end jälle koomale, kaob katmatult taewalt, wõtab suudlused laanilt ja laewult ning wiimaks weel kõrgelt kaljult, weeredes ise selle taha warjule, pika päewa puhkele. — Aga Kaljo Ilo kadudes seisab merimees mütsita laewalael, põllumees peatab hobuse, koondab käed, kodused astuwad õuele wõi akna juure, ning waikides saadawad nende pilgud tema wiimast paistust ja kõigil neil keelil on kerkimas ühine palwe, et Kaljo Ilo tuleks peagi tagasi, ilmuks juba homme jälle. Seda siiski sõnamata, rind täis usku ja lootust, anduwad nad öörahu. Aga rukkirääk ega öökull ei suuda enam oma igatsust waikides warjata ning õrnal ööpikul ei tule und kuni hommikuni. —

Tõeterad.

Wene kirjanik Lew Tolstoi.

Ebausku, mille all inimsugu kannatab, on palju, aga ükski ebausku ega walearwamine ei tee inimsoole niipalju kahju, kui see usk ja arwamine, et inimsugu niisuguses olukorras ikka peab edasi elama, nagu ta aastatuhandeid on elanud.

*

Ainult need inimesed, kes ise alati põrgut teewad, kardawad sinnasatsumist.

*

Kes inimesi kardab, ei karda Jumalat, ja kes Jumalat kardab, see ei karda inimesi.

*

Truudus ei ole armastuse, waid on iseloomu tugewuse tunnistus.

Indiaalse fingitus.

Shoti kirjaniku F. C. Oberig, romaan.

3

Juba oli wälmuse poolest läks ta teistest lahku. Ta oli suur, tugewa kehaga mees ja isegi ta nägu oli iselaadiline: pikk pea suure, imponeeriva otsaesisega, pika ninaga ja õigejoonelise kindla suuga. Aga ta näowärv oli brünett, tõmmu, ta juuksed ja lühikesed wurrud süsimustad, samuti ta silmad.

Oma olekusti ilmutas van Staal kahe suguse were iseloomulisi wastolusid; tema rahulik olek ja filmatorikawalt hea seltskondlik käwatus andis talle täitsa aristokraatliku ilme; aga kui ta kord elawaks sai, siis hõõgus sellest muidu alati rahulikust mehest wälja temperament, mis otse häämmastas. Siis säras ta naljast, toredast mõistujeterawusest, kuid ei kaotanud isegi kõige elawamatel hetketel ilal oma olemuse suursugusust. Lühidalt, ta oli nii iselaadiline ja kütkestaw nähtus, et ma temaga wiimaks tihti hakkasin koos wiidima.

Hollandlane oli, järgides oma kalbumuste ja waimuannetele, studeerinud masinateehitust, ja kuna ta juba tõdusti rikas oli ja ilal ei olnud tarwitsetud leiwatarjeerile mõelda, siis oli ta enda huwide wahelbusel pöörnud mitmetesistele tehnikistele aladele. Mul oli mulje, et ta oma õppimist suure tõsidusega ja häämmastawa andekusega toimetas, seda enam üllatas mind ühel päewal äkitselt üks wäga kummaline tähelepanek tema juures.

Olime ühise jalutuslõlgu ette wõtnud, ja tema jutustas mulle, et ta sanatooriumi ärkitorinis enesele olla mehaanikatöökoja sisse seadnud. Tema ei jaksawat ilma tegelikku töötä kawemini elada, ja sellepärast olla doktor von Loswitz talle luba annud, seal ülewal, kuhu keegi teda effitama ei pääsewat, töökoja luua.

Nüüd tuli mulle ka meele, et ma hollandlast — peale sõmmaegade — juba neli wõti wiis päewa enam ei olnud näinud.

„Mul on nimelt üks uus probleem,“ jatkas van Staal, „mis mind ülinäga erutab. See on Kolumbuse muna — armas taewas, kõik head tehnilised leiudused on lõpuks Kolumbuse munad!“

Ma jätn imestades kuulama. Kas oli ta siis ülesleidja, see iselaadiline elaw waim, selle tegewusjuuna kohta ma ilal weel polnud saanud selgust?

„Kas sellest juba räägite?“ küsisin ma ettewaatlikult.

„Seadele sõpradele küll,“ ütles ta sumbutatutud ärewuse kummalise ilmega. „Aga Teie naeratate wististi, kui kuullete. See on uus kirjutusmasin.“

Seda kuuldes ei suutnud ma tõesti üllatusnaeratust tagasi hoida. Olin wähemalt oodanud uut süsteemi mõne lennuki tarwis — ja nüüd oli see midagi nii kainen, midagi nii wana ja igapäewast!

„Waadake!“ ütles van Staal, ilma et oleks wähematki haawamist tunnud. „Nüüd Te naeratate! Aga“ — ta nägu muutus äkki wäga tõsiseks — „kannatage alust, kuni minu waateid olete tundma õppinud.“

Me olime wahel ajal jõudnud maja juure, van Staal palus mind oma seltsis üles minna ja tema töökoda waadata.

Nii siis läksime trepist üles ja jõudime ukse ette, mis van Staal lastust wõetud wõimega awas. Siis astusime tупpa.

See oli kaunis suur ruum, millele juba ta kuuenurgeline kuhu isearaliku wõdra wäljanõgemise andis. Kõikjugu mõeldawad asjad täitsid tuba. See oli osalt lukusepatöökoda, osalt inseneribüroo. Suur joonistuslaud reislauaga, roobastega ja tsirklitega, tinutispind, wiilmitseabinõud ja kõige isearalikumad ning wõdrastawamad asjad olid need, mida kõiti nii ruttu ei saanud ära nähagi.

Ma ei wõinud jätta awaldamata oma imestust selle üle, kuidas van Staal selle kõik nii ruttu oli muretsetanud.

Tema naeris.

„Telegrammid!“ ütles ta lühidalt. „Kas usute, et nii püha tuli annab inimesele enesele wõti teistele rahu, kui ta kord juba on lõkkele löönud? Berliin on ligidal, ja kahe päewaga oli mul allkatest, millega ma juba warem ühenduses seisin, kohal peaaegu kõik, mis wajasin.“

Wahelpeal olin märganud, et üks osa toast eesriidega oli ära jaotatud.

Hollandlane oli minu pilku wististi tähele pannud, sest ta tähendas nüüd käega selle nurga suunas ja ütles:

„Seal seisab mu kõige püham paik. Sinna ei pääse keegi peale minu. See on sündiwa nurk.“

Ta oli oma hääle ju peaaegu paateetlisse fofistamiseni sumbutanud, ja kui ma, sellest ta-

batuna, üles waatafin ja pilgu temale pöörafin, käis minust läbi äkiline jahmatas ja hirm.

Mees minu kõwal oli täielikult muutunud.

Õbaloomulik pinewus rebis ta näojoone, ta suu näis olemat suur ja nagu terasest — nii kõwasti pigistustid ta huuled kokku. Ta filmad paisustid wälja ja neil oli hirmus ilme. Nad wahtisid tarretult eesriidele, ja neis peitus midagi nagu täitmatu hirmu, midagi jõwata; nad näisid seda, millele nad pöördud, wormilikult neelawat, enestesse jõwata — oli kirjeldamata kohutustärataw neid filmi waadata.

Sis aga löstis wan Staal äkitselt pea, ja nagu wammiga oli pühitud ta näolt iga-sugune pinewus, nagu ei oleks seda seal ilal olnud.

Kui ta mulle nüüd rahulikust näost oma tuntud filmade koondatud ilmega otja waatas, oli mul, nagu oleksin praegunähtud inetut ilmutust ainult unes näinud.

„Mis nüüd puutub ülesleidustesse üldse,“ ütles ta täiesti rahuliku ja loomuliku häälega, „siis on sellega ijaaralik lugu. Muidugi ootafite Teie, kui Teile ennist omast unest probleemist rääkisin, et see on wähemalt mõni lennumasin, mille kallal ma töötan?“

Mind waldas teatud juhm. Kas wõisid need mustad filmad, milles nüüd sarama hakkas fiksemise äremuse tult, inimese otjaesifelt ta mõtted ära lugeda?

„Olen nähtawasti dieiti arwanud,“ kinnitas wan Staal ise oma küsimust, sest et mina alles kohmetult waitisin. „Aga,“ jatkas ta, „see ei maksa suurte meeste waewa, kui nad meie päewil weel lennukite kallal urgitsewad —“

„Waid nad töötagu — kirjutusmasina kallal?“ ei wõinud ma waele ütlemata jätta.

Tema noogutas ägedasti pead.

„Nii see on!“ ütles ta. „Lus leidus sünnib nii ütelda kõiksuses ja tuleb inimeste hulka, kui need seks juba küpsed on. Beiti raamatutrükkimiskunst, kui seks aeg olt tulnud, ja Johann Gutenberg oli juhuslikult see mees, selle peajus see kõiksuses peituw idee kaju sai. Nii tekkisid raudteed ja aurikud, nii tekkisid kõik, mis meie tänane tehnika omab, sest maailm on küpselks saanud auru, gaasi ja elektrihinõude tarwis. Kõik ideed peituwad õhus nagu pistelulad, ja kõik oleneb ainult sellest, kas peajud peades küllalt nii küpsed on, et endid lasewad sinitseerida. Wõi kuidas oleks see muidu wõimalik, et kõik ülesleidused peaeagu alati kah- ja kolmefordjelt sünniwad? —“

Et asjale lähemale jõuda: Teie teate, et mingisugust ülesleidust ei tehta korruga. Ei, ta tekib efitiwa kujul, mis meie arust, kes ma me ta hilisemat kaju tunneme, näib olewat

peaeagu lapsik. See on wäga loomulik, ütlete Teie ja selle suures pole midagi hämmastawat. Kõige efiti printsiip toores mõttes, siis ta walmisehitus — eks ole nii? Nii kujutab seda iga tertista õpilane, kes aurumastinast kirjutab. Aga nii see ei ole!! —

Mina olen otse meelaseusinusega terwe leiduste-ajaloo läbi uurinud, üsna täpselt, igas üffikasjas, ja siis jõudsin ma wiimaks suure saladuse juure, mida keegi siamaani weel pole taibanud: et ka ülesleidmine on seaduste raamis sündinud, sündmus, mis ikka jälle ja ikka jälle samal wiisil kordub. Seda pole jämedalt peo peal näha, seda aimduseta tähelepanija ei märka, waid see awaneb ainult sellele, kes sügawale tungib ja asja põhjalikult uurib.

Ast on ülesleidustega nii: kerkib üles uus printsiip. Seda täienbatatse, ehitatase wälja. Siis aga — ja see on punkt, mis wäga tähtjas on ja millel kõik põhjeneb — on ta nii kaugele, et suur eluandew säde teistkorda wõib üles sähwata. Efitalgne idee sattub sama printsiibi teenistusesse kokku uue, waenuliku mõttega. Ja see on, mis ülesleiduse lõpulikult sünnitab. Mitte efitmene mõte ei loo, loow on teine, mis efitmefega wõitleb. Kusagil loodusel ei ole oma suunas takistatult mõjuw jõud efitletooja, alles kahesõu waheldaw mõju sünnitab kujutawa. Weil on wõik ainult seal, kus posititiwne elektrititeet üff ei ole, waid kus talle wastu astub negatiwne, waenulik elektrititeet. Säde, kõigi jõudude waenlus — see on asjade elujuur.

Ja nii on lugu ka ülesleidustega. Efitotsa peab uus idee nimelt kõige efiti kaju wõitma, aga alles sel filmapilgul, mil waenulik, wastupidimõjuw idee talle wastu astub, sünnib wiimane päriskaju ja on ülesleidus alles tõesti forda läinud ning maailmale kingitud. Sellest arusaada, selle järele tegutseda — see on kuldwõti ülesleiduste juure — see alles teeb meistri meistriks.

Meie aeg on nagu palawikus lennukite ehitamise suhtes; kah- wõi kolmekümne aasta pärast hakkab mina lennukid üles leidma. Sest alles siin on selleks aeg. Aga nüüd on aeg, maailmale wiimaks ometi kirjutusmasinat anda. Siin mõni kõwerus, seal mõni kruuw enam, siin mõni käepide wähem — see on kõik, mis mitmesugustest süsteemidest aastate jooksul on teostatud, ja see on tunniswärt: uus, wanulik, otjustaw leidus wõib tulla!

Olewate kirjutusmasinate tähendawam omandus on, et nad on kahesja sõrme jaoks ehitatud ja kaks nendel kirjutawad. Aga masin, mis mõimaldab käsutada olewa jõu kolmweerandit kajutamata jätta, ei wõi olla lõpulik!

Siin — jatkas ta, lüftas warulad üles ja firutas oma tugewad käed hartus sõrmil wälja — siin — see on poolik kirjutusmasin! Ja kui teine pool sellele juure ehitatakse, siis peab seda tegema nii, et ühe osa jõu tarwitama jätmine wõimatu on. Kuni pole kirjutusmasinat, mille hingeks ja siisemisels eluks on kõik kümne sõrme ühes mõlema läerandmega — sest need on tähtjad — seni pole kirjutusmasinat weel üleüldse üles leitud!”

Ta tõmbas sügawasti hinge, ja siis järgnes lühike waukus.

Raswawa wõdrastusega olin ma neid pikki ja tõuswa elawusega ehitatud seletusi kuulanud, ilma et rääkijat oleksin seganud, mis mul ta ei oleks wõimalik olnud.

Kas oli tõesti sama tark pea ja täpne mõistus, mida ma nii tihli olin lõbuga kuulanud ja kes nüüd mulle oli seletanud ülesleiduste teooriat, milles palju peitus ebatäpsusi aimest arusaamisest? Mul oli waew wõdrastust mitte wäga märgata lasta.

Aga herra van Staal näis nii wäga süwenenud olemat oma ideedesse, et minu imestust ei märganudki.

„Ühel päewal,“ ütles ta, kui lahtusin, „tõmban ma eeskriide sündiwa-nurga ees ära, sest et sellest nurgast siis on saanud saanunurt — ja siis peate Teie olema esimene, kes minu masinat näeb!“

Kuna ma töökoja trepist alla läksin, oli mul tunne, nagu oleks mees, kelle ma üles jätsin, hoopis teine sellest, keda ma seni tunnud. Kõige enam aga pöörasid mu mõtted tagasi arusaamatu tähelepaneku juure hollandlase juures, kui see esimest korda oma eriskummali-sest „sündiwa-nurgast“ oli rääkinud.

Mis — mis oli see olnud?

Weel selle peale mõteldes waldas mind hirm ja ma katsusin oma mõtteid selle pealt kõrwaldada.

* * *

Järgnewatel päewadel nägin ma van Staali wähe. Sööma-aegadel kokku puutudes ütles ta mulle, et ta usinasti oma uue masina kallal tööab.

„Saab asi!“ sohkistas ta mulle, ja selle juures hiilgasid ta filmad täis järsku, õrna leeki, nagu oleks ta rääkinud mõnest armsast olemusest.

Ta paistis minu arust muutumat ilka imelikumaks, aga kui ma teda siis harilikult jälle nägin nii rahulikuna ja mõistlikuna intelligent mehena, nagu ma teda juba algusest saadik palju nädalaid olin tunnud, siis näisid kõik need kummaltjed tähelepanelud minu meelest olemat

nagu minu luulekujutuse litaldused, ja wiimaks, kui ta mõni aeg oma ülesleidusest enam midagi ei rääkinud, tundsi tema wastu jälle nagu waremalt poolehoidmust.

Sis sündis ühel päewal, et van Staal, jutuwajamises meile mõlemale armsa päewapildistamise üle, mind palus oma tuppä tulla, waatama üleswõtteid, mis ta teinud ise oma uue ja proowitud wiisi järele.

Kuna ta alles pilte otsis, olin mina astunud afna juure. Seal langes minu pill juhustikult van Staali kirjutuslauale ja jäi seal siis wõlutuna seisma ühele päewapildile, mis seal wälkses, owaalises hõberaamis seisis. See oli ühe näo profiilpilt, mis mind südames jahmatas.

Nüüd pean mõne sõnaga tagasi haarama eespool juba mainitud sündmustele, mis mulle kirjintellants juhustid. Noores eas, enne kui Hommitumaale läksin, sain kord tunda sügawat, wäga farmi pettumust, ja see sündmus oli mehest, kes naissi jumaldas, ühe hoobiga teinud külma naistewihlaja. Indias kandsin ma kõik oma sealwiibimise aja seltskonnas, nagu ma seda selgesti teadsin, algusest saadik piltenime „raudsüdamega mees,“ nime, mida ma ise päris õigeks arwasin; ja oleti olin ma isegi õige uhke oma raudsüdame peale, sest see wõimaldas mul Bombahs seltskondlikudel pidudel wabamalt liikuda, ilma et ma tarwitaksin ennast mõne daamiga lähemalt kokku anda.

Kirintellants wiibides olin ma kord ühel suurel peol õelt naljatades küsinud, kes küll minu lauadaam saaks olema, jään aga rahule, kui õde wastas, et minu daamiks olla mis Mora Marr, kuulsa loodusuurija sir Donald Marri tütar; preili Marr olla 28 aastat wana, olla matemaatikat ja loodus-teadust studeerinud ning olla juba kaks aastat oma kuulsa isa assistendiks.

Ma ootasin wanemat olemust, kes õpetatud, prillitatud, suuril jalul käim — ja uskusin eksitust, kui mind tutwustati sihwata nooruslikult-ilusa mis Mora Marriga. Aga see naime, kes nii suur ja sirge ja kelle keha nooruswärs-kusest ja jõust webrutas, kel olid nii selged hallid filmad ning nii äritaw-ilusad tuhklondid juuksed, see ilus jahe preili oli tõesti oma targa isa tark tütar. Ja kestis ainult mõni päew, mil ma temaga mõnesugustel juhustel kokku sain, ja see haruldane preili, kes nii peh-mesti rääkida oskas, oli toimesaatanud kõrgema teemika ootamatu kunstlāki: ta oli minu raudse südame ümber sulatanud südameks, mis seisis loos libast ja werest.

Säbikäimine mis Marri ja minu wahel ei muutunud selle kahe nädala sees, mis sir Do-

nald ja tema tütar veel Shotimaal wiibisid, teisemaks, kui ta oli olnud algusest saadik, waid jäi puhtseltisfondlikuks; aga ometi oli jagebane kooswiibimine meile wõimalust annud juttudeks, millest üks teise olemusest suure osa wõis tundma õppida. Kui lahtusime, sündis see lootusega peatse jällenagemise peale Londonis, kuhu ma tookord kawatsefin veel tagasi minna.

Mul oli tunne, et miss Marr minu tunnete üle tema wastu ei wõinud kahewahela jääda — ja. „Jällenagemiseni!“, millega ta minuist lahtus, paistis mulle nii olemat kolanud, nagu oleks ta seda aega heameelega oodanud.

Siis aga oli Evelynne surm minu kawatsefused ümber lükanud, ja nüüd nägin ma Berliini ligidal sanatooriumis Nora Marri pilti holland-lase kirjutuslaual!

Kas van Staal minu pilgu suuna oli tähele pannud? Sgatahes langes temagi pilt, kui ta minu juure astus, sellele pildile seal owaaltes hõberaamis. Ja siis sündis sama asi, mis ma umbes kaks nädalat warem ülewal tema töökojas kohkudes olin näinud: filmapilguga oli van Staal nagu nii muutunud, et see waewalt veel sama oli. Põnew ja wilkustatud oli iga ta näojoon; ta finni-pigistatud huuled muutusid selle rõhu all pea-aegu walgeks, filmad paisusid wälja ja näisid seda neupillit otse neelawat, enesestse õgawat.

Kohe selle järele oli kõik jälle sama ruttu kustunud, kui see oli tekinud.

„Näed on minu ülesõtted,“ ütles van Staal rahuliku, muutumatu häälega, mulle näidates paari maastikupilti. Siis hakkas ta rahulikult nagu alati nende kohta lähemat seletust andma.

Mõtted laofile, kuulasin ma. Pilt owaaltes hõberaamis ja pilt hollandlase filmabest sellele, seifid mul wahetpidamata meeles. —

* * *

„Kas teate juba?“ ütles doktor von Doss-witz mulle, kui ma sel õhtul von Staali seifis parajasti tahtsin söögisaalist lahkuda. „Homme tulewad Teie maa inimesed. Kuuljad istud, kelle nime Teie kahtlemata juba tunnete: sir Donald Marr ja tema tütar.“

Seal plaksus üks.

Van Staal oli toast sõnalausumata lahkunud.

* * *

Kui ma järgmisel hommikul gongi kutsel kiremini, kui see mul midu wiifits, alla sõoma läksin, tulid ma küllalt wara sinna, et näha, kuidas doktor von Dosswitz kaks kõrget inimest saali saatis: ühe älla wäljanagemisega

wana herra ja ühe noore naisterahwa, kes nagu fifemiseft rütmist juhituna edasi saminus. Näed olid sir Donald Marr ja tema tütar Nora.

Juhus — wõi ei olnud see mitte juhus? — tahtis, et Nora pill kohe minule langes. Hele sära ilmus ta selgetesse filmadesse ja üsna kerge puna tõusis talle näkku. Ta teretas mind pead noogutades, ja niipea kui doktor von Dosswitz tulijaid teiste wõdrastega oli tutwustanud, astusin ma tema juure.

„Plus on mõral maal kohe kodumaa tutawatega kokku saada,“ wastas Nora minu teretusele, ja siis jutustas ta, et isa ja tema Saksa pealinna kongressile tulnud ja nad nüüd pärast wastawaid päewi siin männametjades endid tahta kosutada.

Kuna ma Nora kõrwal seifin ja täidetud o'in õnnest, et tema minu ligidal wiibis ja ma waadata wõifin tema selgeid silmi ja särawaid juukseid, nii et kõik muu ümbrus unus, waldas mind äkki tunne, et üks torkaw pill minuist ja Norast üle löikab. Silmi tõstes nägin mo, et herra van Staal oli saall astunud. Aga ta tuli täitsa rahuliku näoga ja omas alati mõnustasti mõjuwas olekus meie juure. Mina astusin kerge sõnaga: „nii siis nägemiseni pärast!“ tagasi ja kuulsin veel isimesed sõnad, mis van Staal kaunis offitsiaal-tonis sir Donaldile ja miss Marrile ütles.

Nora Marri ilusast, uhkest näost oli üle libisenud äkiline kahwatus, kui van Staal nii äkki tema ette astus, ja kuna Staal temaga rääkis, wahetisid Nora selged filmad, ärewuseft mustemad ja kummalise, mitte mõistatawa ilmega, milles näis peitumat peaagu hirm, oselti edasi üle kõigi asjade tähhjuseks. Ta ei olnud mitte enam see naerataw, osaw daam, kes oma head, ootamatult kohatud tuttawat mõne kerge sõnaga teretab, nagu ta seda minuga oli teinud, waid ta oli täiesti ja igas näojoones inimene, kes oma järsku, sügawat ärewust ainult suure waewaga wälise külmuft taha peidab.

Mina aga pigistasin hambad kokku, nii et nad krigisefid. Siis pöörfin ma kõrwale, ja olin kogu sõmmaaja oma naabrinna, ühe wäikse Brantsuse paruniproua wastu nii tähelepanelik, nagu seda see daam minu poolt veel iial enne polnud nägema harjunud. —

* * *

Silma et ma omalt poolt selleks olefin tar-witsenud palju teha, olenes see järgmistel päewadel iseenesest, et sir Donald Marr, tema tütar ja mina palju koos olime, nagu see ühe

maa elanikluse ja veel endiste tuttawate poolt rahmuslikes ringkonnas üsna loomulik on. Van Staali, kes — nagu ma jutu woolul kuulsin — Marrisid kaks aastat tagasi Pariisis tundma õppinud, nähti harwa kuulsate shotlaste feltis; kas see olenes temast, kes nüüd jälle hoolega oma töökojas töötab, wõi Mar-rideest, polnud selge. Oli ta aga tiisli ühel wõi teisel puhul Noraga koos, siis ootasin ma ilmaaegu märki, mis mulle oleks wõinud ära seletada nende suhete olukorra ja tõstiasja, et Nora pilt ilusjas hõberaamis seisits hollandlase kirjutuslaual. Miss Marr oli läbitungimata tagasihoidlik. Ka minu wastu. Üsna harwa lord, kui üksi olime, näis soojus, mis mulle ta olemus shotimaal näidanud, jälle elustuda tahtwat, aga see sündis liig harwa, nii et ma, tahtluse ja lootuse wahel kõitudes, enam tahtlesin kui lootsin.

Mul oli kindel nõu juttu selle peale pöördma, niipea kui mulle selle wõimalus awanes, sest mulle näis parem olewat mahapõrutawa teadmise omanik olla, kui seda hirmsat teadmatusst kannatada.

Neil päewil oli — ootamata wara, sest oli ju alles nowembrikuul algul — esimest korda tugewasti lund sadanud, ja seda taheti suure, enama ja wõ sanatooriumiwõdraste osawõtmisel saanisõiduga pühitseda. Seal siis oli mul igatsetud wõimalus läbirääkimiseks, sest kui miss Marr mulle oma seltsi lubas, siis wõis see sõit kahelkõiki — sir Donald kahilemata wäljasõidust osa ei wõtnud — mulle mu saatuse üle lõpuliku otsuse anda. Ka Noral enesest pidi see tunne olema, mis ma oma soowi awaldas ka ilmutasin. Wõttis ta minu kätte wastu, siis oli see mulle ka juba suureks õnnepoowiks.

Kui õhtul, nagu enamasti ikka, sanatooriumiwõdrad saalis koos wiibisid, astusin ma miss Marri juures, kes ükspäinits klaweri ees noote sirwis, ja awaldasin oma palwe.

Nora waatas üles, ja tema selgetes silmades seisits pehme walguis, kuna terge puna tapõskedele tõusis.

„Ma tänan Teid, sir Henry — ja sõidan Teiega heameelega kaasal!“

Ta häälest oli läbi wärisenud toon, mis mu südamet pani wärisema. Ma teadsin, ta oli mind mõistnud, ja sõnatult oma õnne põrutuses kummardasin ma Nora kätt suudlema.

Nüüd polnud see ime, et ma tunnid kuni kawatsetud saanisõiduni, mis tunahomse, reede, peale määratud, ootuspalamawikku põdejana mõbda saatsin, seda enam, et ma Norat wahelpeal enam ei näinud. Tema isa oli ennast pisut külmetanud ja pidi nüüd toas wiibima, kus Nora temale feltisiks oli.

Wiimaks oli reede kääs, ja sõidust osawõtjad kogusid just enne ärasõitu einel. Daamid ilmusid ju karmamütsides ja pealoorides, wäljast kajas etteõidmate saanide meelitaw kella-koilin ja laua juures walitses peaaegu ülemelik röömsus.

Minult mina ei passinud sellesse röömsuse toonisse, sest veel puudus Nora Marr koosolijate hulgas, ja mu südamesse hiilis suur hirm, et ta eht oma isa haiguse pärast sõidust wõiks loobuda.

Kuid seal ta juba ilmuski — röömsus, säraw ja ilusam kui ial enne.

Ta wõttis minu wastas temale wabaks jätud kohal istet, ja mulle näis ta filmade hiilgamahakkamisest mind teretades kogu kewade täis töotusti wastu õitswat. Waewalt suutsin oma filmi kõrwale pöördma selt selgelt ilusalt neiu näolt, mida Siberi rebasenaht walge müts ümbritses.

„Kuidas sellega on?“ kuulsin ma korraga doktor v. Rosswitzi häält läbi elawa jutukõmina kajat. „Herra van Staali ei ole veel saani kohta? Aga kas herrased seda siis pole korraldanud?“

Nüüd rääkis van Staal arusaamatustest, mis paraku alles nüüd selguwat. Mina teda ei kuulanud. Mulle polnud maailmas midagi nii üt-kõitne kui arusaamatused, mis herra van Staali kohta käisid. Rahetjesin ainult, et need arusaamatused teeleminekut wõiksid wiitwada.

Nora Marr oli tähspanelikult pea üles tõstnud, ja kui ma nüüd üle laua temale waatasin, paetis ta nagu äkki minu arust olewat sama walge kui Siberi rebase nahk ta otsaesise kohal. Ta filmad näisid olewat tumedad ja suurenenud, ta näojoontel seisits wiisakas naeratus, mis ainult minu meelest, kes ma teda nii täpsel tundsin, wõis paista nii wõdrastam.

Ta waatas van Staalile lahke ilmega näkku.

„Saanis, milles sir Henry Mirnsraig ja mina sõidame, on, sest et minu isa kaasa ei tule, veel ühe inimese jaoks ruumi. Kui Teil siis lusti on, herra van Staal —“

Mis minus sel hetkel sündis, on wõimatu kirjeldada. Üks maailm läks mul puruks, midagi hirmsat oli sündinud, ja omelt oli mul teraw teadmus naeratuselt, millega ma nüüd van Staali poole pöörsin, ja igast omast sõnast, milles ma midagi õnnelikust kokkujuhimusest ütlesin.

Van Staal wastas tänades.

Õõil, mis siis järgnes, woolas minu üle nagu tume, rõhuw unenägu. Inimesed ja juhtumused olid wildakad ja moonutatud, mina ise etendasin röömsa lõbusõitja osa, kuna mu

süda sees otse ära põleda tahtis. Midagi sõidu üffikasjadest ei tea ma ütelda, ei midagi luskatilikust kohvilauast metshotellis, kus puhkajime, ei midagi tagajärgidest läbi widemiku, mille hilgus imetaolikul õöl sünistus. Teadsin ainult üht, millest ma ometi ei jaksanud aru saada: et mis Nora Marr mulle oli kadunud, et ta mulle wastuse oli annud selle peale, mida ma weel polnud ütelnud, nii kibeasti ja haawawalt, et suutis mu nii palawasti ärganud südamet ühe hoobiga jälle lasta tarduda jääks.

Kohe pärast saanisoitu läksin ma tagasi oma tuppa, kuna suurem osa seltskonda weel õhtuks kokku jäi. Olin kirjeldamata meeleolus. Troostitu ja tühi näis olewat minu arust kõige see, mis sündinud; mul oli, nagu oleks maailm siamaani mulle paisunud maskeerituna ja nagu oleks ta nüüd kõik soojuse ja hilguse enesest ära heitnud, ja külm, hirmus tõepilge pani mu lõdisema. Mu esimene mõte oli järgmisel hommikul sanatooriumist lahkuda, aga siis nõudis mu uhtus minult, et weel mõne päewa ootaksin ja alles siis mõnel otsitud põhjusel ära reisiksin.

Ja kuna ma ette võtsin, kõrwalelükatud kotsilase tüübilitst olekut esitada, wajus mul pea korraga lätele, ja ma puresin hambad oma warukasse et mitte meeleheitlikusse naerusse sattuda.

* * *

Järgmisel päewal läksin ma kohe pärast einet teele, helde, et Berliinis enesele midagi tahan osta. Kuna ma raudteejaama poole sammusin, mis mitte kaugel ei olnud, nägin ma jama teed enesele lähenevat üht naisterahwast, kes mulle wõõrastawal wiisil meele tuletas Nora Marri. Ja kui ta nüüd ju üsna ligidal oli, nägin ma, et see tõesti Nora oli.

Kõrwalepõiklemine oli wõimatu ja sellepärast võtsin ma kõik julguse kokku ning tahtsin rahulikult teretades temast mööda rutata.

Seeal tundsin korraga oma käest kinut kahmatawat.

Nora seisus sügawasti hingates minu ees, ja kui ma temale nüüd otse waatasin, siis ehmatasin, siis ehmatasin kangesti. See nagu oli kahwatu ja ta filmade all olid sügawad warjud, mis rääkisid uneta õõst ja nutust.

Nora katsus rääkida, aga ta kahwatanud huuled wabisesid nii, et ei jaksanud sõnu moodustada. Tahtmatult panin ma oma käed ta õlgade ümber, sest ta oleks kukkunud, kui mina teda ei oleks hoidnud.

"Ma pidin Teiega rääkima," ümises ta nüüd. "Mis ma eile tegin, ei teinud ma wabatahtlikult. Urge küsige seda — wähemalt

Romaan on romaan,

seda teab igauks, Teie ka, ja selle juures keegi ei kahtle. Et aga E. Milleri rohu- ja wärwikaupluses, Tallinnas, kõige odawamini oma kaupe ostate, seda ei tea mitte igauks ja selle juures kahtlewad nii mitmetki. Astuge sisse ja waadake — siis Teie enam ei kahtle.

Kõige austusega

E. MILLER

Rohu- ja wärwikauplus.

S. Karja tän. 14, kõnetr. 9-97.

weel praegu mitte. Ma ei wõi nüüd teistiti tegutseda, kui tegutsen. Kui Teie mind sellegipärast usute, — siis katsuge mind hiljem kohata — kaugel kodus hiljem, hiljem — — "

Minu meeled wankusid.

"Nora — !"

Ma hoidsin tema ümbert kõwasti kinni.

"Ma tahan uskuda kõik ja ei küsi midagi," ütlesin ma meeletult, "ainult ühes asjas anna mulle selgust: Nora, kas sa mind armastad?"

Ma olin pea longu lastnud, et waadata temale silma, ja kui ta nüüd filmad üles tõstis, siis polnud mulle wastust enam waja. Kõwasti, kõwasti võtsin ma tema ümbert kinni, ja meie huuled põlesid üksteisel.

Uga ruttu wabastas ta end, ja häälega, mis omas püüdes, kindlust wõita, kirjeldamata liigutaw oli, kordas ta:

"Iisu mind, Henry!"

Selle juures pööras ta minema, ja selles liigutuses peitus nitpalju walusat kindlust, et ma teda tagasi ei hoidnud.

"Tegutse nii, nagu sa tegutsesid, kui kõik eilne asi oleks niisugune, milline ta paistis olewat," ütles ta weel kord ümber pöördes, kuna ärrasõnnelik naeratus ta kahwatust näost üle lehwis. Siis aga hakkas ta pilk weel kord palawalt särama.

"Hiljem!" ütles ta tasakesi.

Ja siis lahkus ta peaaegu jookest.

Ma waatasin temale järele, kuni teda weel wõisin näha. Alles kui teeläänak ta minu eest ära peitis, hakkasin ma pikkamisi järele mõtlema.

Kuna ma järelmõttlikult edasi sammusin ja katsusin imeilusasti, aga ka imeliit-mõistatuslikult asjast, mis mulle juhtunud, aru saada, waldas mind ruttu rahutustunne, minu armastus ja rüütlikohus keelasid mind ka armastuste ja oletustega tungimast saladusesse, mida Nora minuga nüüd weel mitte ei wõinud jagada. Seega lõikasin ma iseenele mõlqutused tema tegutsemiswiisi üle kalki. Nora, keda ma nii palawasti armastasin, oli minu oma! Sellest — sellest pidi mulle jatkuma, ja kuna mind nende minutite õndsus, mil ma Norat rinnal hoidnud ja ta suud suudelnud, ikka ja ikka jälle läbistas, sammusin ma wälja talwepäewasse tundega, nagu oleks see hommik mulle kõik maailma toredused omaks annud. —

* * *

See oli sama päewa warajasel õhtu-poolal, kui ma Berliinis Leipzigi tänaval mööda minnes Wertheimi kaubamajasse astusin. Seal hakkati juba nüüd jõuluts kõiksugu näitust korraldama, ja selle kaubapalee tõesti ilmalnalik pilt meelitas mind. Suimese rahulikkusega, kel aega küllalt, lonkisin ma kirju rahwahulga keskel. Wiimaks sellest igawesest wirrwarrist pisut wäsinud, olin ma estmesel korral ühesse kalgikorriidori pöörnud, kus tung wähem oli. See oli kunstikäsitöö jaoskond.

Gumitatult sammusin ma laua juurest laua juure. Olin parajasti paari Kopenhageni portfellaaani imestanud, kui mind mingisugune põhjus ajas ruttu tagasi waatama.

Ja siis naelutas järsk, jääkülne ehmatus mu põrandale külge. Minu taga, Karlsruhe kivi asjade laua ees, seisis üks suur herra, kes inglise riideid kandis, markantse peaga ja tõmmu näoga, kust filmad pilgutult wälja wahtisid tühjusesse.

Weel ita! pole ma ennast teadnud olewat nii sarnane oma peegelpildile, kui sellele mehele, keda ma oma taga nägin.

Ma wahtisin tarretult liikumata mehele, kel minu nägu, minu riided, ja õud pehks mul igas werapiijas. Ma tundsin, kuidas sõrdelemata külmus mu kehast läbi roomas ja kuidas mu kõri hingeldas.

Seal seisis minu teist! Minu wiimse tunni jõnumi tooja seisis minu taga!

Ma olin nagu halwatud; ma ei olnud oma jalgu liigutanud ja hoidsin oma pead weel ikka

üle õla tagasi, nagu sel sekundil, mil oma teistifut filmasin, filmi tahtmatult ankrustades waiwiale wõõrale, kes mu selja taga seisis. Pead ette paenutades, nagu midaagi lähenevat kuulatades, nii seisis minu teistifut liikumatult ainult mõni samm minu taga. Ta nägu ei liikunud, ja filmad juurdusid kauge pilguga millegis tühjuses, mis seisis teisel pool nähtawat ilma.

Siis — metst kildude kõin paukus minu kõrwal.

Õhki, nagu oleks mind äratanud ruskahoop, ärkasin ma nagu raskelt unenäost, ja nägin, et mu jalgade ees seisis ühe suure waasi killud.

Siis pöörsin ma oma pea jälle kähku taha poole. Suur, pikk korriidor minu taga oli tühi.

Kats müüjannat olid minu juure rutanud, ja kuna see, mis nad ütlesid, ainult waewaga minu teadmusesse tungis, mõijisin ma, et ma selle waasi ise olin teadmusetata liigutusega maha lükanud. Nagu unenäos järgnesin ma müüjannadele kassa juure, andsin allkirja, mis mult nõuti, maksin mingisuguse suurema rahajumma, ja ikka weel kui unenäos läksin ma niikaua läbi korriidori ja üle treppide, kuni wiimaks ühe wälisulge juure jõudsin.

(Järgneb).

Järgmises numbris hakkab ilmuma „Kullakuninga kimbatuse“ autori Otto Höckeri põnew roman Ameerikast:

„Oma maalapike“.

Samas numbris hakkab ilmuma J. Cotta ilus ajalooline jutustus Hollandist pealkirjaga:

„Sellegipärast!“

Oleme kindlad usus, et need põnewad jutud meie lugejatele üliwäga saawad meeldima.

Kirjawastused.

A. S—m — Siin. Teie nime on hind-mõistatuse nr. 4. lahendusest sellel põhjusel eeskombel wäljajäänud, et Teie kats lahendust ühel lehel olete saatnud, kuna meie küll korwawalt oleme palunud igat lahendust eraldi lehel jaata — nime ja aadressiga.

Hindmõistatuse lahendus

Nr. 7 (73) on: täht „K“.

Õigeid seletusi saatsid:

Tallinnast: Ed. Arukäe, Ada Alt, Bode, R. Baumann, E. Emann, Espe Ranto, A. Gold, Elsa Hundt, J. Järw, T. Kaus, E. Kiljak, Olga Kink, Aleksander Känd, Wold. Laes, Elwine Linkmann, Roman Laes, Loorberg, Lepman, Edmund Leiten, Paula Melifer, Walfried Neumanskraft, Amanda Neumanskraft, Ernst Nars, Al. Nuut, K. Paral, H. Pukk, Alfred Petton, H. Risenkampf, Alex. Rutnin, Renate Reinson, Haralt Reining, Ksenia Siitam, Aug. Saller, O. Suistub, A. Simm, Aleksei Schröder, Alice Tänaawa, Al. Tamm, Oskar Tirmann, L. Tõnisberg K. Truumann, R. Wessmaun, M. Wirbel, H. Weinberg, Feliks Willemson, Wolly W, Erni W.

Tartust: E. Meerits, Alwine Oso-ling, Rich. Parw. **Põrust:** A. Jalas, Milda Küng, Ernst Neumann, Ilmar Pani, Herbert Roger, E. Swink. **Paidest:** Linda Epro, Leo Eheland, J. Kobin. **Rakwe-
rest:** Fritz Kask, Woldemar Leemets, Benita Leemets. **Wõrust:** W. Kornel,

J. Kilk, Ewald Leinbok, W. Pujo, E. Pii-
rand, Wolly Waino. **Baitiskist:** Alfred
Lipp. **Kuresaarest:** P. Trantmann. **Wil-
jandist:** Johannes Peet

Mõisakülast: Mihkel Palu, Arn.
Reinhaus. **Tõpalt:** K. Juul, M. Kippar,
H. Mikkin. **K.-Nõmmelt:** S. Tohn, E.
Grents. **Jõgewalt:** R. Terasmägi. **Ka-
sarist:** K. Lemmegas. **Kiwijärwelt:**
M. Kwasmik. **Põwast:** O. Loks. **Ki-
hulst:** A. Jalakas. **Türiit:** Uudo Es-
sensson. **Wõsult:** Joh. Elberg. **Marja-
maalt:** A. Feldmann. **Otepääst:** Jo-
hannes Mälk. **Kõselt:** G. Lindwest.
Aserist: T. Weigel. **Raudwerest:** L.
Meier. **Limnadalt:** Peetei Toop.

Neist wõitsid loosimisel: 1) anne Ed.
Wilde kogutud teostest. **Erni W.** Tallinn,
Dreewingi tän. 23-6; 2) Joh. Semperi
-Pierrot; **Teliko Willemson**, Tallinn,
Jahu tän. 9-3; 3) Eino Leino, Ühe-
päewaliblikad - **R. Terasmägi**, Jõgewa.

Tallinnas elutsewaid wõitjaid palume
wõidud talitusest ära wiia.

„Romaani talitus.“

Ajakiri „ROMAAN“

(IV. aastakäik)

toob igas oma korralikult kaks korda kuus ilmuwas numbris romaane ja lühemat
proosakirjandust mitmekesiselt rahwustelt laialises walikus.

„ROMAANI“ siht on tutvustada Eesti lugevale rahwale maailma
tähtsamaid kirjanikke nende põnewuse ja tuumaka-
mate teoste teel.

„ROMAAN“ toob põnewaid jutte, on see ju „ROMAANI“ otsekohere
ülesanne, et igaüks leiaks temas wäärtuslikku ja luwi-
tawat lugemist.

„ROMAANI“ keel on rahwalik ja arusaadaw igäühele.

Tellimishinnad:

$\frac{1}{1}$ aastas (24 nr.nr.)	750.— marka	2 kuus (4 nr.nr.)	160.— marka
$\frac{1}{2}$ „ (12 nr.nr.)	400.— „	1 „ (2 nr.nr.)	80.— „
$\frac{1}{4}$ „ (6 nr.nr.)	225.— „	Üksiknumber	40.— „

Kõik järgnewad romaanid lõpewad iga aastakäigu wiimases numbris ja järg-
miste aasta esimeses numbris algawad juba uued roomanid.

„ROMAANI“ tellimisi wõtawad wastu ka endiste aastakäikude peale ilma
iga lisamaksuta kõik postkontorid ja raamatukauplused.

Üksiknumbrid müüwad kõik ajalehe müüjad, raamatukauplused ja raud-
tee raamatukapid.

Endiste aastate (1922, 1923 ja 1924 a.a.) üksikud numbrid on weel saada ta-
litusest hariliku hinnaga.

Tellimine 1925 aastaks kestab edasi. Tellida wõib ükskõik missuguse numb-
riga alates.

„ROMAANI“ talitus, Tallinn, Müüriwahe tän. 16.

Laste riideid

leiate alati kaubamajas

R. Reichmann

Pikk tän. 25.

Biskwiidi wabriku

Falk & Ko.

soola ja juustu bis-
kwiidid on õlle juurde
kõige maitswamad.

Müügil pakkides ja kastides suu-
remates kauplustes.

Wabrik: S. Tartu mnt. 21.

Telefon 28-27.

TERWISHOIDLISEKS
JA
ARSTLISEKS
OTSTARBEKS

KORSETTIDE
TÖÖSTUS

A. WALDT

TALLINN
MAAKRI T. 24, K. 3.